

FISKALNA POLITIKA BOSNE I HERCEGOVINE

Baković, Ivana

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:955694>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-27**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET**

ZAVRŠNI RAD

FISKLANA POLITIKA BOSNE I HERCEGOVINE

Mentor:

Doc.dr.sc. Paško Burnać

Student:

Ivana Baković

Split, lipanj, 2018.

SADRŽAJ:

1. UVOD	3
2. OPĆENITO O FISKALNOJ POLITICI.....	4
2.1 Pojam fiskalne politike.....	4
2.2 Funkcije fiskalne politike.....	4
2.3. Učinci fiskalne politike	5
2.4. Ciljevi fiskalne politike	7
2.5. Instrumenti fisklane politike	7
3. FISKLANI SUSTAV BOSNE I HERCEGOVINE DO 2008. GODINE 9	
3.1. Ovlasti iz Daytona (1996. – 2004.).....	9
3.2. Utjecaj reformi neizravnih poreza na poreznu strukturu:.....	11
3.3. Raspodjela indirektnih poreza na razini Bosne i Hercegovine	12
3.4. Stanje u 2008. godini i javna zaduženost na dan 31.12.2008.	14
4. FISKALNA POLITIKA BIH U RAZDOBLJU 2009. - 2014.	18
4.1. Recesija u 2009. i skromni rast u 2010. godini.....	18
4.2. Stanje javnih prihoda i javnih rashoda	19
4.3. Ekonomski oporavak u razdoblju 2011.-2012.	21
4.4. Javna zaduženost BiH na dan 31.12.2013. godine	22
4.5. Fiskalna politika u 2014. godini	25
5. FISKALNA POLITIKA U BiH U RAZDOBLJU 2015. - 2017.....	27
5.1. Kretanje prihoda i rashoda u razdoblju 2015-2017	27
5.2. Stanje vanjske zaduženosti BiH na dan 31.12.2017. godine	30
5.3. Servisiranje vanjskog državnog duga tijekom 2017. godine	33
5.4. Unutarnja i javna zaduženost Bosne i Hercegovine	33
6. ZAKLJUČAK.....	36
LITERATURA:	37
PRILOZI:	38
SAŽETAK	39
SUMMARY	40

1. UVOD

Fiskalna politika je skup svih mjera jedne države (vlade) kojima se utječe na zarade, imovinu i akumulaciju fizičkih i pravnih osoba s ciljem prikupljanja sredstava za financiranje društvene potrošnje.¹

Fiskalna politika predstavlja jednu od temeljenih poluga za ostvarenje općih gospodarskih ciljeva jedne zemlje, te se bavi načinima prikupljanja novca u državnu blagajnu i njegovog trošenja. Utječe na prihode i potrošnju ljudi, pomaže u određivanju alokacije resursa između privatnih i kolektivnih dobara, kao i na poticanje investicija.

Država mjerama fiskalne politike regulira ciklička kretanja u gospodarstvu, te korištenjem fiskalnih instrumenata (javnih rashoda, javnog duga, poreza) utječe na ukupne gospodarske troškove.

Osnovni ciljevi fiskalne politike su stabiliziranje makroekonomskih rizika koji bi se mogli pojaviti zbog brzog rasta vanjskog i javnog duga, te jačanje gospodarskog razvoja kroz povećanje makroekonomske stabilnosti.

Ciljevi ovog rada su objasniti pojam fiskalne politike, te njen razvoj i značaj u Bosni i Hercegovini. Rad započinje teorijskim okvirom u kojem se definiraju osnovnih pojmovi iz područja fiskalne politike kao što su pojam, funkcije, ciljevi, učinci i instrumenti fiskalne politike, dok se u ostatku rada opisiva konkretno stanje fiskalne politike Bosne i Hercegovine postepeno po razdobljima od 1996. – 2017. godine.

¹ Bljesak info: <https://www.bljesak.info/vijesti/bih-eu/bih-u-barazu-za-europsku-uniju-hoce-li-ikad-proci-dalje/39265> [20.05.2018]

2. OPĆENITO O FISKALNOJ POLITICI

2.1 Pojam fiskalne politike

Pojam fiskalna politika prvi put se javlja osamdesetih godina devetnaestog stoljeća, no svoju veću afirmaciju postiže tridesetih godina dvadesetog stoljeća kada je uloga države, koja bi vlastitim mjerama utjecala na gospodarski razvoj, postala ključna za uspješno poslovanje gospodarstva.

Fiskalna politika, kao dio opće ekonomske politike, predstavlja skup fiskalnih instrumenta, instrumenata javnih rashoda i prihoda, koji se koriste radi ostvarivanja ciljeva ekonomske politike. Naziv „fiskalna politika“ potječe od engleskog izraza „fiscal policy“ što znači politika javnih rashoda, poreska politika i slično. Pojam fiskalna potječe od latinske riječi „fiscus“ koja označava državnu blagajnu, ali i pravnu osobu koja je nositelj imovinskih prava i zastupa je u svim njenim imovinsko – pravnim odnosima, dok pojam politika dolazi od grčke riječi „polis“ što znači država.²

Kako je već spomenuto fiskalna politika se bavi načinima prikupljanja novca u državnu blagajnu i njegovog trošenja. Oporezivanje predstavlja najbolji način prikupljanja sredstava za javnu raspodjelu dok porezi predstavljaju najizdašniji prihod uopće.

Jednostavno rečeno, fiskalna politika se odnosi na smišljeno korištenje fiskalnih mjera u svrhu ostvarivanja ekonomskih ciljeva i drugih politika. Cilj svake države je postići gospodarski rast uz istodobnu visoku zaposlenost i nisku inflaciju, a to je ostvarivo isključivo uz kombinaciju instrumenata fiskalne politike.

2.2 Funkcije fiskalne politike

Fiskalna politika, osim što polazi od zadanih ciljeva, također se temelji na prikupljanju prihoda i rashoda u cilju održavanja stabilnosti gospodarstva, tj. na fisklanom sustavu koji se ujedno isprepleće i sa ostalim elementima gospodarstva.

² Šantić Ž., (2013): Javne financije, Ekonomski fakultet u Mostaru, Mostar. str. 437.

1959. godine, teoretičar Musgrave je naveo tri osnovne funkcije fiskalne politike, a to su:³

- **ALOKACIJSKA FUNKCIJA** – politikom javnih prihoda i javnih rashoda, odnosno fiskalnom politikom i njenim instrumentima, utječe se na odluke gospodarskih subjekata u vezi sa alokacijom oskudnih resursa na različite djelatnosti tj. iz državnog proračuna se izdvajaju sredstva za javne potrebe (obrana, izgradnja škola, državnih autocesta i slično) iz ukupnih raspoloživih sredstava, te se ona dijele na zajedničku i ostalu potrošnju – financiranje iz poreza;
- **STABILIZACIJSKA FUNKCIJA** – njom se ostvaruju osnovni strateški ciljevi u postizanju pune zaposlenosti, rasta nacionalnog dohotka, likvidnosti gospodarstva u razmjeni s inozemstvom, stabilnosti cijena, te ostalih makroekonomskih pokazatelja. Ukoliko dodje do neravnoteže gospodarskog sustava, potrebno je intervenirati mjerama ekonomske politike da bi se ponovno postigla ravnoteža tržišta.
- **REDISTRIBUTIVNA FUNKCIJA** – podrazumjeva preraspodjelu dohotka prema pojedincima i obiteljima (država kroz poreze stječe javne prihode koje nastoji redistribuirati na druge npr. naknada za nezaposlene), prema sektoru (sve što je država ubrala kroz rashodovnu stranu npr. subvencije poljoprivredi, industriji), prema regijama (država iz proračuna pomaže lokalnim zajednicama u podmirenju dugova u obliku dotacija i potpora)

2.3.Učinci fiskalne politike

Učinci fiskalne politike na gospodarska kretanja u zemlji mogu biti dosta snažni i značajni. Raznim instrumentima, mjerama fiskalne politike može se poticati gospodarski rast zemlje. Tako se mogu predvidjeti porezne olakšice i oslobađanja kod izravnih poreza u cilju reinvestiranja dobiti, dohotka, poticanja ulaganja stranog kapitala i slično.

Od posebnog značaja mogu biti makroekonomski učinci fiskalne politike u domenu stabilizacije, tzv. „učinci potražnje“. Ukoliko je ukupna potražnja iznad ponude, tj. ukoliko se gospodarstvo nalazi u fazi prosperiteta i inflacije, tada se vodi antiinflaciona fiskalna politika s ciljem da se obuzda pretjerana potražnja, te uravnoteži s optimalno mogućom ponudom.⁴

³ Brummerhoff, D (1996).: Javne financije, MATE, Zagreb, str. 27

⁴ Šantić Ž., (2013): Javne financije, Ekonomski fakultet u Mostaru, Mostar. str. 439.

Smanjenje potražnje se može izvršiti pomoću više mjera fiskalne politike, a od najznačajnijih antiinflacioni, često nazivane i **kontrakcione ili restrikcione**, treba istaknuti:

- Sniženje javnih rashoda da bi se doprinijelo smanjenju globalne potražnje dobara i usluga
- Smanjenju transfernih rashoda da bi se reducirao dohodak privatnog sektora namjenjen potrošnji
- Povećanje poreza i drugih dažbina
- Kombinirano korištenje smanjenja javnih rashoda i povećanje poreznih i drugih dadžbinskih davanja

Ukoliko se gospodarstvo nalazi u fazi depresije i s njom vezane deflacije, tj. kada je platežno sposobna potražnja znatno ispod realne ponude, onda se poduzimaju mjere antidepresivne fiskalne politike, često nazvane i **ekspanzivna fiskalna politika**, jer se njom želi povećati potražnja. Od najznačajnijih mjera ove politike ističu se:

- Povećavanje javnih rashoda da bi se doprinijelo povećanju slobodne potražnje
- Povećanje transfernih javnih rashoda (pomoć nezaposlenima, razne socijalne pomoći, povećanje mirovina i invalidnina i slično) s ciljem da se poveća raspoloživi dohodak u privatnom sektoru sklon potrošnji
- Sniženje poreza i drugih dažbina da bi više ostalo poduzetnicima i fizičkim osobama
- Kombinirana primjena sniženja poreza, povećanja javnih rashoda i transfernih davanja u cilju povećanja agragatne potražnje, te uspostavljanja gospodarske ravnoteže na višem nivou.

Fiskalna politika može imati i neutralno-konjunktorni karakter. To će biti slučaj kada se gospodarstvo nalazi u stanju optimalne zaposlenosti s relativno stabilnim nivoom cijena. Zadatak mjera neutralno-konjunktorne fiskalne politike je zadržavanje relativno stabilnog nivoa cijena uz optimalni gospodarski rast, rast koji osigurava zapošljavanje nove radne snage, demografski priliv i priliv radne snage sa sela i eventualno takav rast životnog standarda.

Pri poduzimanju stabilizacionih mjera fiskalne politike, bilo kojeg pravca, treba znati da je vrlo važna pravovremenost poduzetih mjera. Stabilizacijske mjere ostaju uglavnom korektivnog, kompenzatornog karaktera, tj. one trebaju povratiti već poremećene odnose i spriječiti njihovo daljnje pogoršavanje. Pravovremenost je posebno značajna kod poduzimanja obzirnih-diskrecionih mjera fiskalne politike, mjera koje poduzimaju državni organi – vlada prema vlastitoj procjeni u cilju ekonomske stabilizacije.

2.4. Ciljevi fiskalne politike

Ciljevi fisklane politike se ostvaruju kroz javne prihode, javne rashode, fisklani deficit i javni dug. Osnovni ciljevi fisklane politike podudaraju se sa osnovnim ekonomskim ciljevima društva, a to su:⁵

- visoka zaposlenost
- niska i stabilna inflacija
- održiva platnobilansna pozicija
- visok i stabilan privredni rast

Razlikujemo globalne i specifične ciljeve.

U globalne ciljeve ubrajamo:

- gospodarski rast i razvoj kroz poticanje društvenog proizvoda
- ekonomsku ravnotežu i stabilnost cijena
- pravedniju raspodjelu dohotka.

U specifične ciljeve ubrajamo:

- financiranje ponude javnih dobara i usluga
- ravnomjerniju socijalnu raspodjelu javne potrošnje
- strukturno-razvojnu funkciju

2.5. Instrumenti fisklane politike

Pri ostvarivanju svojih ciljeva, fisklana politika se služi specifičnim sredstvima, odnosno instrumentima. Instrumenti su sredstva pomoću kojih se ostvaruju određeni ciljevi. Promjene u vrsti i visini javnih prihoda i rashoda provode se primjenom automatskih stabilizatora, te diskrecijskih mjera.

Najvažniji instrument fiskalne politike je porez na dohodak, koji ujedno predstavlja i najvažniji stabilizator gospodarstva koji ima ulogu smanjena mogućeg porasta nacionalnog

⁵ Šantić Ž., (2013): Javne financije, Ekonomski fakultet u Mostaru, Mostar. str. 445.

dohotka u fazi poleta, te pad dohotka u fazi recesije. **Automatske stabilizatore** karakterizira svojstvo sustava oporezivanja i potrošnje države koje ublažuje promjene dohotka privatnog sketora, na primjer: progresivni porezi na dohodak i naknada za nezaposlenost.

Diskrecijske mjere nisu utvrđenje nego ih država poduzima po vlastitom nahodanju. Ovisno o vrsti i veličini poremećanja u gospodravstvu ovisi i njihova bit, a može se reći da je njihova primjena nezamjenjiva. U diskrecijske mjere se ubrajaju sve mjere koje se tiču ukidanja ili uvođenja poreza, promjene razine stope ili neki drugih elemenata oporezivanja, promjene veličine i strukture javnih rashoda i slično. Ove mjere su suprotnost automatskom djelovanju ugrađenih stabilizatora.

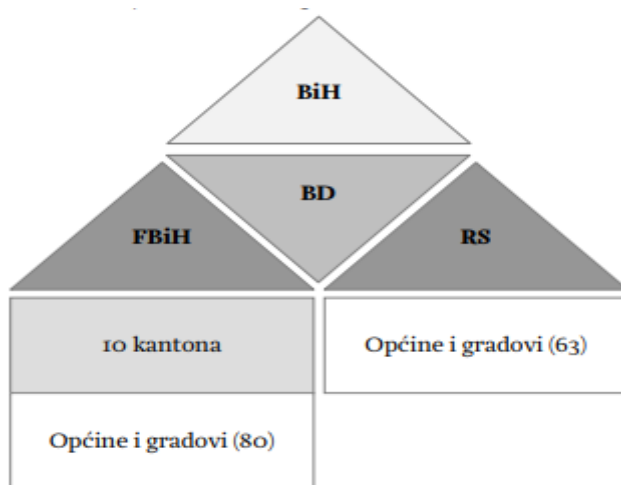
U instrumente također možemo ubrojiti **formule elastičnosti** pod kojima se podrazumjevaju mjere usmjerene na uklanjanje uzorka i posljedica poremećaja u gospodarstvu, na primjer: promjene u razini cijena, promjenje u stopi nezaposlenosti, promjene u porastu BDP-a i slično. Ukoliko do takvih poremećaja dođe, s ciljem što promptnijeg reagiranja, propisima su utvrđenje mjere koje treba poduzeti.⁶

⁶ Reić, Z., Mihaljević Kosor, M (2011).: Ekonomija, 3.izmijenjeno izdanje, Spli., str. 269

3. FISKLANI SUSTAV BOSNE I HERCEGOVINE DO 2008. GODINE

3.1. Ovlasti iz Dayton (1996. – 2004.)

Bosna i Hercegovina (BiH) u političkom i fisklanom pogledu je višerazinska zemlja. Međutim, politički sustav u BiH, u usporedbi s drugim višerazinski organiziranim zemljama, ima donekle poseban ustroj. Sastoji se od dva entiteta: Federacije BiH (FBiH), izrazito decentraliziranog entiteta s tri razine vlasti, Republike Srpske (RS), visoko centraliziranog entiteta s dvije razine vlasti, te Brčko Distrikta (BD), s posebnim statusom. Federacija Bosne i Hercegovine se sastoji od 10 kantona i 80 općina, dok u Republici Srpskoj postoje 65 općine. Jedno od obilježja BiH je slaba središnja država na nacionalnoj razini. Prema Daytonskom ustavu, državnoj su razini dodijeljene ograničene nadležnosti nad rashodima, dok su potpune ovlasti dodjeljene entitetima. Brčko Distrikt (uspostavljen 2001. godine) ima određeni stupanj fiskalne autonomije u području izravnog i neizravnog oporezivanja.⁷

Slika 1: Politički ustroj Bosne i Hercegovine

Izvor: <http://www.ijf.hr/upload/files/file/OP/19.pdf>

Po Ustavu, predviđeno je decentralizirano financijsko izravnavanje, bilo na razini Federacije ili zajednički od strane federalnih i županijskih tijela kroz zajedničke prihode, određivanje sudjelovanja Federacije i županija ili formiranje fondova na federalnoj razini koji se financiraju putem doprinosa. Međutim, ova metoda ne predviđa dugoročno normativno

⁷ Višerazinski sustav u Bosni: <http://www.ijf.hr/upload/files/file/OP/19.pdf> [01.06.2018.]

rješenje, jer je ona suviše pojednostavljeno rješenje po *Zakonu o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine i financiranju Federacije Bosne i Hercegovine*. Zakon predviđa da Vlada svojom odlukom određuje kriterije za dodjelu sredstava za pomoć županijama. Ustav Federacije i Ustav Republike Srpske u oblasti fiskalnog nadležstva ne spominju Parmalentarnu skupštinu Bosne i Hercegovine, ali treba napomenuti da su u Federaciji, što se tiče fiskalnog nadležstva isključivi nositelji županije.

Financiranje administracije na središnjoj razini provođeno je entitetskim proračunima dotacijama s udjelima od 2/3 Federaciji Bosne i Hercegovine, a 1/3 Republici Srpskoj. Niže su razine vlasti, u F BiH kantoni, općine i gradovi, a u RS gradovi i općine, financirane poreznim prihodima koje su prikupljali entiteti.

Iz ovog se može zaključiti da je u Federaciji Bosne i Hercegovine pravo ustanovljavanja poreza podjeljeno između Federacije i županije, dok je u Republici Srpskoj entitetsko tijelo jedino zakonodavno tijelo za uvođenje poreza. Poseban problem u Federaciji predstavlja financiranje zdravstva, obrazovanja, socijalne zaštite, zbog toga što se ovi izdatci najviše realiziraju u županijama.⁸

Da bi se postigao uravnotežen odnos između tri osnovna cilja što ih osigurava fiskalni sustav u jednoj zemlji, a to su: učinkovita alokacija, redistribucija dohotka i stabilnost odvijanja procesa, a na osnovi već uočenih problema, nužno je prići izradbi fisklane reforme u Bosni i Hercegovini. Ta bi se reforma ogledala u sljedećem:

- 1) Definirati mehanizam fiskalne harmonizacije među entitetima i unutar njih
- 2) Definirati ekonomske parametre za utvrđivanje poreznog kapaciteta
- 3) Razriješiti problem dvojnosti utvrđivanja crinskog mehanizma. Tu se misli na rascijepljenosti carinskog mehanizma na dva entiteta, netransparentnost i nemogućnost kontrole
- 4) Uspostava fiskalnog mehanizma koji se u međunarodnoj fiskalnoj praksi pokazao učinkovit, a to je uvođenje poreza na dodanu vrijednost
- 5) Rasteretiti osobne dohotke smanjenjem propisanih poreza i doprinosa iz i na plaće, a koji znatno povećavaju troškove radne snage i neprimjereni su uobičajnim standardima zbog čega se javlja veliki broj radne snage koja radi na crno.⁹

⁸Višerazinski sustav u Bosni: <http://www.ijf.hr/upload/files/file/OP/19.pdf> [02.06.2018.]

⁹ Javne financije, Željko Šantić, Mostar, Ekonomski fakultet u Mostaru, 2013. (str. 470.)

Ovo su samo neka od razmišljanja koja govore o nužnosti porezne reforme u Bosni i Hercegovini. Reforma bi trebala ići u tom pravcu i to na crti preuzimanja odgovornosti nositelja javne vlasti, što može znatno utjecati na izmjenu porezne strukture.

Nakon rata, Bosni i Hercegovina je ušla u fazu obnove gdje su obnovljeni određeni resursi koji su omogućili normalan razvoj života. Sada Bosna i Hercegovina ulazi u fazu razvoja samoodrživosti, gdje će uz pomoć međunarodne zajednice morat pristupiti strateškim reformama.

3.2.Utjecaj reformi neizravnih poreza na poreznu strukturu:

Reforma neizravnih poreza započela je početkom 2003. godine osnivanjem međuvladine Komisije za neizravnu poreznu potiliku koja je djelovala pod supervizijom međunarodne zajednice. Prva faza reforme je završila u prosincu 2003., nakon usvajanja Zakona o sistemu indirektnog oporezivanja, kojim su ustavne nadležnosti nad politikom neizravnog oporezivanja, administriranja i prikupljanja poreza na prodaju, trošarina i carina prebačene s dva entiteta (FBiH i RS) i Brčko Distrikta na nacionalnu razinu (državu).

Tijekom 2004. godine reforma je u pogledu administracije i poreznog zakonodavstva obuhvatila i konačnu centralizaciju carinske administracije i prijenos odgovornosti nad neizravnim porezima (carine, porezi na prodaju i trošarine) s entiteta i Brčko Distrikta na novoosnovanu državnu agenciju pod nazivom Uprava za indirektno oporezivanje (UIO) i njen Upravni odbor.

Koncem 2004. entitetske i zakone Brčko Distrikta zamjenili su novi državni zakoni o porezu na prodaju i carinama, a 1. siječnja 2005. u cijlosti su profunkcionirali UIO i jedinstveni račun za prikupljanje neizravnih poreza.

2006. godine odvijala se zadnja faza reforme neizravnih poreza u kojoj je državni porez na prodaju zamjenjen porezom na dodanu vrijednosti (PDV). Nakon preustrojenja poreznih nadležnosti u 2006., u usporedbi s originalnim nadležnostima iz Dayton, izravni su porezi (porez na dohodak, dobit, imovinu i drugi) i socijalni doprinosi ostali u isključivoj nadležnosti entiteta Distrikta. Ujedno, sve razine vlasti imaju pravo uvesti različite administrativne pristojbe i neporezne prihode.

	BiH			BD			FBiH			RS					
	Z	A	Pp	Z	A	Vp	entitet	kantoni	općine	entitet	općine				
Neizravni porezi															
PDV	Z	A	Pp			Pp	Pp	Pp	Pp	Pp	Pp				
Carine	Z	A	Pp			Pp	Pp	Pp	Pp	Pp	Pp				
Trošarine	Z	A	Pp			Pp	Pp	Pp	Pp	Pp	Pp				
Cestovne naknade	Z	A	Pp			Pp	Pp	Pp	Pp	Pp	Pp				
Izravni porezi															
Porez na dobit ^b				Z	A	Vp	Z	A	Pp	Pp	Z	A	Vp		
Porez na dohodak ^c				Z	A	Vp	Z	A		Pp	Pp	Z	A	Pp	Pp
Porez na imovinu ^d				Z	A	Vp			Z	A	Pp	Pp			Vp
Socijalni doprinosi^e															
Zdravstveno osiguranje ^e				Z	A	Vp	Z	A	Vp			Z	A	Vp	
Mirovinsko osiguranje							Z	A	Vp			Z	A	Vp	
Osiguranje za nezaposlenost				Z	A	Vp	Z	A	Vp			Z	A	Vp	
Skrb o djeci												Z	A	Vp	

Z – zakoni A – porezna administracija Pp – podjela poreza Vp – vlastiti prihodi

Slika 2: Porezne nadležnosti u Bosni i Hercegovini

Izvor: <http://www.ijf.hr/upload/files/file/OP/19.pdf>

Kako entiteti nisu više u mogućnosti financirati proračun BiH zbog centralizacije prihoda od izravnih poreza, prevladavajućeg izvora prihoda za sve razine vlasti, bilo je neophodno stvoriti novi sustav okomite raspodjele neizravnih poreza u BiH. Tako bi se osiguralo odgovarajuće financiranje institucija BiH, entitea i Distrikta. Budući da su lokalne vlasti izgubile izvore vlastitih prihoda koji su prešli u sustav oporezivanja PDV-om, bilo je neophodno uspostaviti novi sustav okomite i horizontalne raspodjele u okviru entitea kako bi se osiguralo financiranje njihovih javnih potreba i uravnotežio razvoj općina.¹⁰

3.3. Raspodjela indirektnih poreza na razini Bosne i Hercegovine

Sustav financiranja razina vlasti u BiH od prihoda od neizravnih poreza sastoji se od njihove raspodjele na dvije razine, razinu raspodjele definiranu državnim *Zakonom o sistemu indirektnog oporezivanja*, te razinu definiranu entitetskim zakonima.

Neizravni porezi se prikupljaju na jedinstveni račun i dnevno se raspodjeljuju prema redosljedu propisanom zakonom, a prioritet ima povrat poreznim obveznicima.

¹⁰ Višerazinski sustav u Bosni: <http://www.ijf.hr/upload/files/file/OP/19.pdf> [03.06.2018.]

Proračun BiH institucija većinom se financira od neizravnih poreza, s malim udjelom vlastitih državnih prihoda (neporezni prihodi, dotacije-grantovi, podjela dobiti Središnje banke i drugo). Preostali iznos se dijeli između entiteta i Brčko Distrikta.¹¹

Vanjski dug se odbija od iznosa koji ide entitetima prije samog prijenosa, i to u skladu s dinamikom određenom rasporedom plaćanja Ministarstva financija i Riznice BiH. Nakon plaćanja vanjskog duga, ostatak sredstava se prebacuje entitetima.

Raspodjela prihoda od neizravnih poreza provodi se tako da se dio preostalog iznosa koji se prenosi Federaciji, Republici Srpskoj i Brčko Distriktu utvrđuje se na osnovu njihovog udjela u krajnjoj potrošnji prikazanog u prijavama poreza na dodanu vrijednosti.

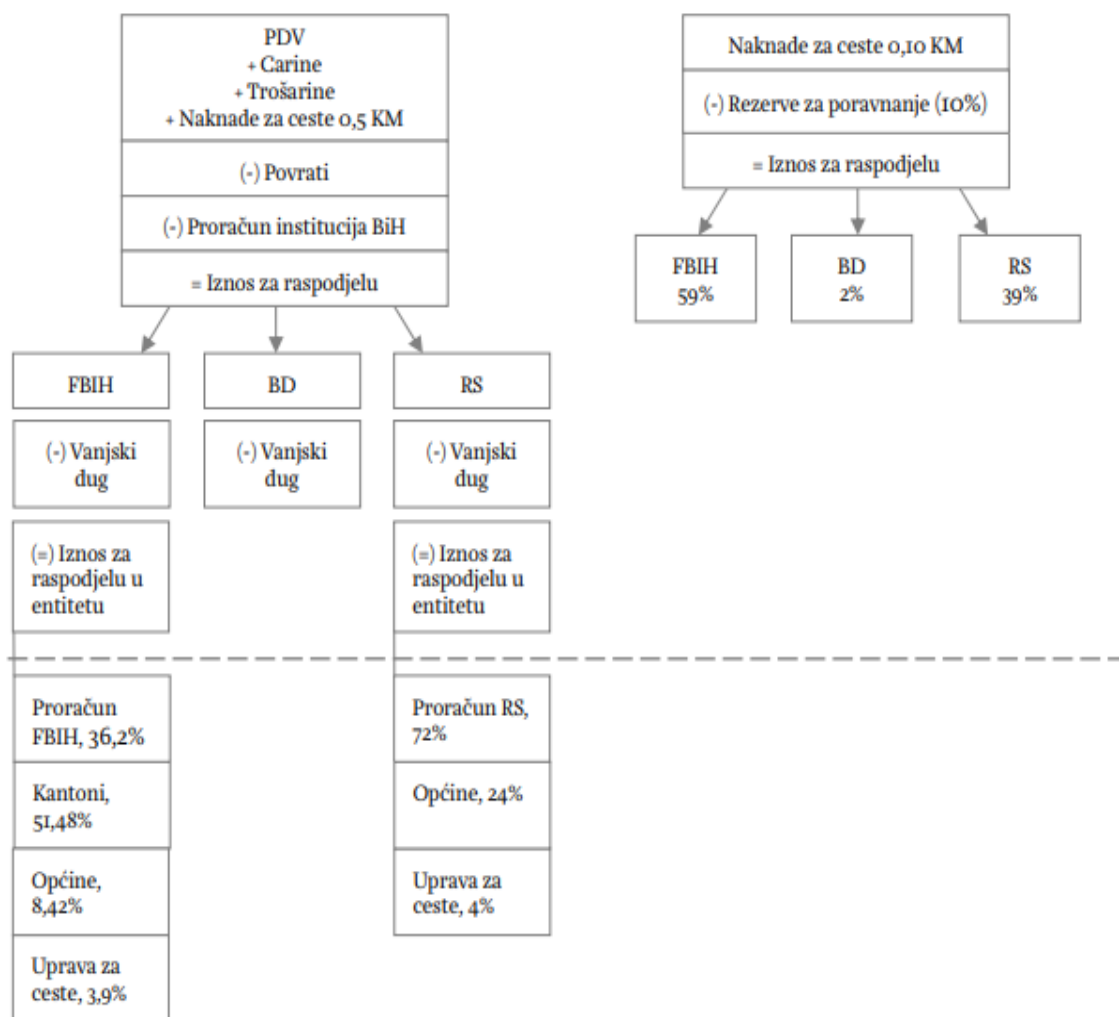
Koeficijent raspodjele neizravnih poreza entitetima se računa načinom da se krajnja potrošnja FBiH (RS,BD) stavlja u odnos s krajnjom potrošnjom na razini BiH.

Od 1.srpnja 2007. odlukom visokog predstavnika, u cilju zaštite fiskalne autonomije Distrikta, udio Distrikta u iznosu neizravnih poreza koji se raspodjeljuje entitetima i Distriktu fiksiran je na minimalno 3,55%, odnosno u nominalnom iznosu od 124 milijuna Km. Od tada koeficijente raspodjele neizravnih poreza entitetima određuje isključivo Upravni odbor. Nakon što im se doznači iznos neizravnih poreza, entiteti u skladu sa svojim zakonodavstvom raspodjeljuju sredstva korisnicima (entitetski proračun, kantoni u FBiH, općine i gradovi, Uprava za ceste).

U međuvremenu je, u cilju financiranja izgradnje mreže autocesta, amandmanima na Zakon o akcizama 1. srpnja 2009. uvedena je i dodatna naknada za ceste iz cijene naftnih derivata. Raspodjela ove naknade entitetima i Distriktu vrši se prema posebnim koeficijentima koje određuje Upravni odbor UIO-a. Prikaz raspodjele neizravnih poreza prikazan je na idućoj slici. (iznad crte)¹²

¹¹ Javne financije, Željko Šantić, Mostar, Ekonomski fakultet u Mostaru, 2013. (str. 473.)

¹² Višerazinski sustav u Bosni: <http://www.ijf.hr/upload/files/file/OP/19.pdf> [03.06.2018.]

Slika 3. Podjela indirektnih poreza u Bosni i Hercegovini

Izvor: <http://www.ijf.hr/upload/files/file/OP/19.pdf>

3.4. Stanje u 2008. godini i javna zaduženost na dan 31.12.2008.

Sredinom 2008. godine Bosna i Hercegovina je potpisivanjem *Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa Evropskom unijom* potvrdila opredjeljenje za integriranje u EU. Međutim prije stjecanja punopravnog članstva u Evropskoj uniji, Bosna i Hercegovina treba ispuniti određene uslove i kriterije.

Jedno od nezaobilaznih područja na koje Bosna i Hercegovina, između ostalog, treba obratiti pažnju u cilju približavanja EU je i fiskalni sektor i njegovo prilagođavanje u procesu integriranja u Evropsku uniju.

Bosnu i Hercegovinu uz nedostatak fiskalne koordinacije i relevantnih institucionalnih kapaciteta karakterizira i nepostojanje obavezujućih fiskalnih pravila. U cilju rješavanja tih problema, BiH je krajem 2008. godine uspostavila *Fiskalno vijeće*, kao koordinacijsko tijelo za pitanje fiskalne politike. Jedan od zadataka Vijeće je pružanje doprinosa o očuvanju makroekonomske stabilnosti i postizanju razvojnih ciljeva. Pored toga, Vijeće treba definirati ciljeve fiskalne politike BiH i odrediti granice rashoda na godišnjem i višegodišnjem planu. Tako je zadatak Vijeća i određivanje granice deficita budžea i samnjenje fiskalnog debalansa.¹³

Stanje vanjske zaduženosti Bosne i Hercegovine na dan 31.12.2008. godine iznosi 4.193.599,714 KM/BAM (2.144.153.486 EUR ili 3.022.828.146 USD) i ista uključuje kredite čiji je nosilac obaveze BiH, te kredite koje su direktno ugovorili entiteti koju su direktni nosioci obaveza po istim.¹⁴

Svaka kategorija vanjskog duga je alocirana na korisnike, tj. na enitete, Distrikt Brčko i na državne institucije

Tablica 1: Stanje vanjske zaduženosti Bosne i Hercegovine na dan 31.12.2008. (u KM)

Opis	Iznos zaduženja	od toga alocirano na			
		FBiH	RS	DB	Institucije BiH
BiH nosilac obaveze	4.096.471.458	2.643.875.833	1.438.730.634	8.226.915	5.638.076
Direktni dug entiteta	97.128.256	89.474.430	7.653.826	0	0
Ukupno	4.193.599.714	2.733.350.263	1.446.384.460	8.226.915	5.638.076
Državne garancije	11.343.814	11.343.814	0	0	0
Sveukupno	4.204.943.528	2.744.694.077	1.446.384.460	8.226.915	5.638.076

Izvor: <https://www.mft.gov.ba/bos/images/stories/dug/INFORMACIJA%20konacna%20BOS%2001.06.09.pdf>

Bosna i Hercegovina je od 31.12.2008. godine (uključujući entitete i Distrikt Brčko) ugovorila vanjski kredita u ukupnom iznosu od 7.308.910.354 KM. Od tog iznosa je iskorišteno 5.311.385.801 KM dok se očekuje angažiranje 1,561.000.553 KM

Sve dospjele obveze se po osnovi vanjskog duga pravovremeno izmiruju, a zaključno sa 31.12.2008. godine nije bilo dospjeliha a neisplaćenih iznosa

¹³ Informacija o fiskalnoj održivosti BiH
[file:///C:/Users/Win7/Downloads/Informacija_o_fiskalnoj_odrzivosti_u_BiH%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Win7/Downloads/Informacija_o_fiskalnoj_odrzivosti_u_BiH%20(1).pdf) [03.06.2018]

¹⁴ Informacija o stanju javne zaduženosti Bosne i Hercegovine na dan 31.12.2008. godine
<https://www.mft.gov.ba/bos/images/stories/dug/INFORMACIJA%20konacna%20BOS%2001.06.09.pdf> [03.06.2018]

Tablica 2: Pregled vanjske zaduženosti Bosne i Hercegovine na dan 31.12.2008. godine po ugovorenim, angažiranim, neangažiranim i otplaćenim kreditima

Opis	Ugovoreno	Angažovano	Neangažovano	Stanje duga
BiH nosilac obav.	7.174.649.406	5.200.717.271	1.973.932.135	4.096.471.458
Od toga za FBiH	4.471.004.094	3.321.193.324	1.149.810.769	2.643.875.833
Od toga za RS	2.669.482.127	1.865.658.956	803.823.172	1.438.730.634
Od toga za DB	10.693.225	8.226.915	2.466.310	8.226.915
Od toga za instit. BiH	23.469.960	5.638.076	17.831.884	5.638.076
Dug entiteta	134.260.948	110.668.530	23.592.418	97.128.256
Od toga za FBiH	122.677.521	99.085.103	23.592.418	89.474.430
Od toga za RS	11.583.427	11.583.427	0	7.653.826
Ukupno	7.308.910.354	5.311.385.801	1.997.524.553	4.193.599.714
Državne garancije	11.343.814	11.343.814	0	11.343.814
Od toga za FBiH	11.343.814	11.343.814	0	11.343.814
Sveukupno	7.320.254.168	5.322.729.615	1.997.524.553	4.204.943.528
Bez opcionog iznosa za Londonski klub	7.320.254.168	5.322.729.615	1.561.000.553	4.204.943.528

Izvor: <https://www.mft.gov.ba/bos/images/stories/dug/INFORMACIJA%20konacna%20BOS%2001.06.09.pdf>

Međunarodne obaveze BiH su uglavnom utvrđene i reprogramirane a sastoje se od:

- „starog“ duga (dug nastao do 0204.1992. godine)
- „novog“ duga (dug ugovoren poslije 14.12.1995. godine)

Na dan 31.12.2008. godine stanje „starog“ duga je bilo 1.747.167.967 KM, a „novog“ 2.446.431.747 KM. Iz idućih tablica i grafa vidljivo je kako se učešće „starog“ duga u odnosu na „novi“ permanentno smanjuje, što je najvećim dijelom rezultat reguliranog „starog“ duga i njegove otplate.

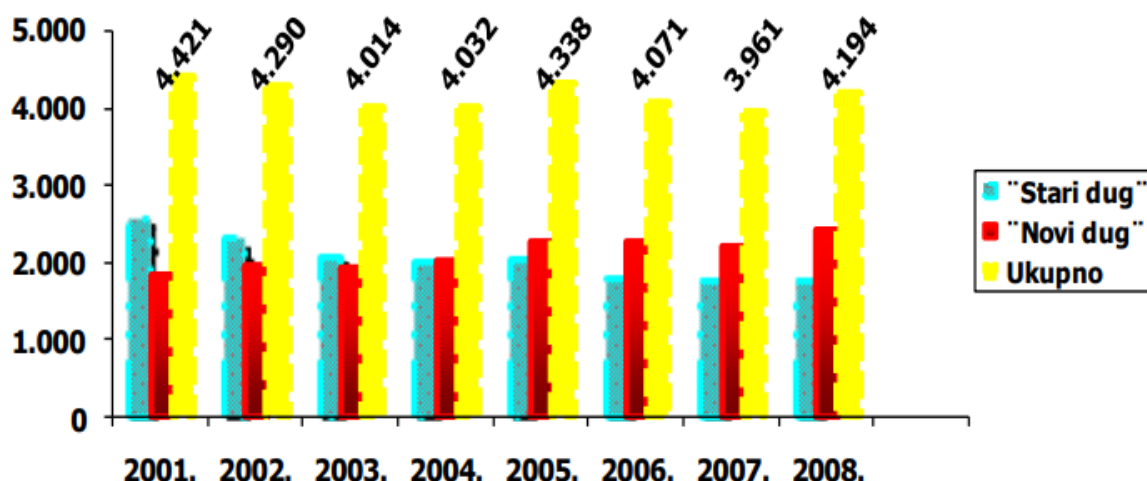
Tablica 3: Stanje javnog duga kroz period

u mil. BAM

	2001.		2002.		2003.		2004.	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%
„Stari dug“	2.552	57,74	2.301	53,63	2.066	51,48	2.006	49,76
„Novi dug“	1.868	42,26	1.989	46,37	1.947	48,52	2.026	50,24
Ukupno	4.421	100,00	4.290	100,00	4.014	100,00	4.032	100,00

	2005.		2006.		2007.		2008.	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%
„Stari dug“	2.049	47,23	1.798	44,16	1.746	44,09	1.747	41,66
„Novi dug“	2.289	52,77	2.273	55,84	2.215	55,91	2.446	58,34
Ukupno	4.338	100,00	4.071	100,00	3.961	100,00	4.194	100,00

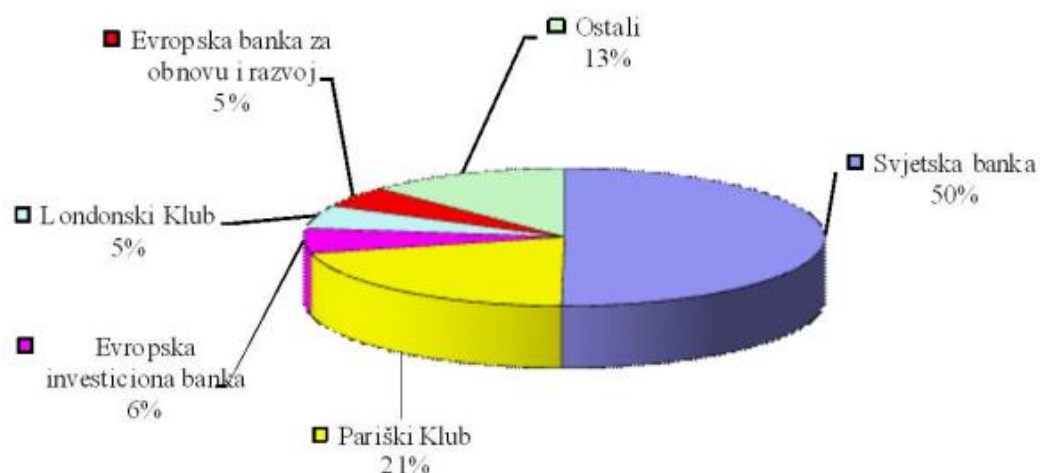
Izvor: <https://www.mft.gov.ba/bos/images/stories/dug/INFORMACIJA%20konacna%20BOS%2001.06.09.pdf>

Grafikon 1: Stanje javnog duga kroz period

Izvor: <https://www.mft.gov.ba/bos/images/stories/dug/INFORMACIJA%20konacna%20BOS%2001.06.09.pdf>

Na dan 31.12.2008. godine u stanju vanjske zaduženosti BiH najveći udio zauzima dug prema Svjetskoj banci (50,171%), a čini ga dug prema IDI-i (85,350%) i dug prema IBRD-u (14,650%). Stanje zaduženosti prema Londonskom klubu kreditora (5,496%) tretira samo osnovni iznos, dok se aktiviranje opcionog iznosa očekuje tijekom 2009. godine.¹⁵

Grafikon 2: Udio kreditora u stanju zaduženosti BiH

Izvor: <https://www.mft.gov.ba/bos/images/stories/dug/INFORMACIJA%20konacna%20BOS%2001.06.09.pdf>

¹⁵Informacija o stanju javne zaduženosti Bosne i Hercegovine na dan 31.12.2008. godine
<https://www.mft.gov.ba/bos/images/stories/dug/INFORMACIJA%20konacna%20BOS%2001.06.09.pdf>
 [03.06.2018]

4. FISKALNA POLITIKA BIH U RAZDOBLJU 2009. - 2014.

4.1. Recesija u 2009. i skromni rast u 2010. godini

Očekuje se da će svjetska ekonomska kriza nakon vrhunca u 2009., trajati i u velikom djelu 2010. godine što će znatno ugroziti BiH ekonomski rast u tom periodu. S tim u vezi, projicira se pad BiH ekonomske aktivnosti (realni pad BDP-a) od 3% u 2009., te skroman rast od 0,5% u 2010. godini. Glavni uzrok pada BDP-a u 2009 bi trebao biti pad raspoloživog dohodka i finalne potrošnje uzrokovan padom izvoza i investicija. Pad svjetske potražnje i cijena metala, pad izvoznih očekivanja, te otežano financiranje investicija će biti glavni faktori promjena u 2009 i 2010. Recesija u 2009. neće biti izbjegnuta čak ni uprkos snažnom padu uvoza i smanjenju vanjskotrgovinskog deficita.

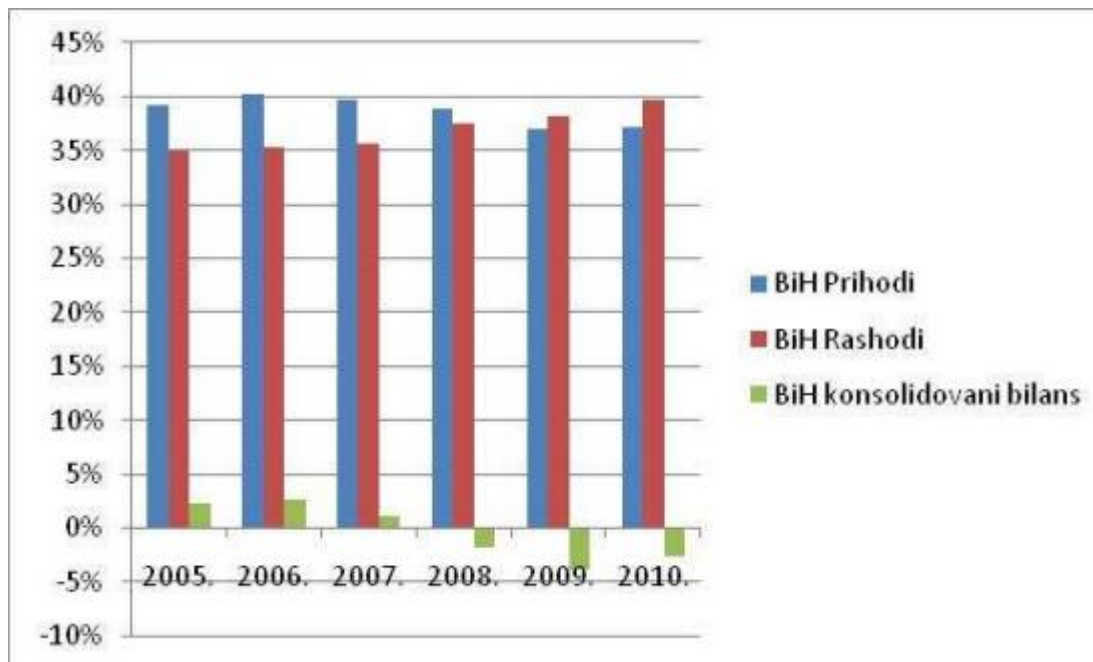
Očekivana recesija u EU i BiH bi u 2009. godini trebala dovesti do pada raspoloživog dohodka pa prema tome i privatne potrošnje (očekuje se značajan pad privatne potrošnje u BiH od 2,9%). Uprkos očekivanom padu javnih prihoda javna potrošnja koja bi u istom periodu trebala ostvariti skroman realni rast od 1,2%. Time bi ukupna finalna potrošnja u 2009. zabilježila realni pad od 2,1%. Očekivani prestanak recesije u 2010. bi trebao spriječiti nastavak pada privatne potrošnje koja bi u toj godini trebala ostvariti skroman realni rast (od 1,8%).

Rast raspoloživog dohodka će prije svega biti neposredno ugrožen padom BDP-a u 2009. i njegovom stagnacijom u 2010. godini. Ovo će se u 2009. najviše reflektovati kroz očekivani pad broja zaposlenih i usporeni porast plata. Svjetska kriza je u 2009. već dovela do pada doznaka i dohodaka stanovništvu iz inostranstva od približno 5%.. Nakon toga se, obzirom na projekcije (DG ECFIN-a) o slabljenju recesije u EU-27, očekuje postepeni rast inostranih transfera i dohodaka domaćinstvima u BiH 2010. godine. Iako niže u odnosu na trend, ponovno uspostavljanje rasta kredita bi u 2010. trebalo oslabiti negativan uticaj na potrošnju iz prethodne godine. Svjetska ekonomska kriza bi, kroz otežano finansiranje i pad izvoznih očekivanja, mogla znatno ugroziti BiH investicije tokom 2009.-2010. Pored toga, projicirani pad budžetskih prihoda bi u 2009. takođe trebao dovesti do pada javnih investicija, dok će u 2010. njihov rast biti podstaknut zajmovima EBRD-a, EIB, Svjetske banke i drugih međunarodnih organizacija namjenjenih za transpotrnu infrastrukturu.

Nagli realni pad izvoza (-14%) uslijed pada izvozne potražnje će biti glavni uzrok recesije u BiH 2009. godine. Očekivano slabljenje recesije u EU i susjednim zemljama u 2010. bi trebao donekle rehabilitirati BiH izvoz koji bi ponovo trebao početi da raste, a sa njim i cjelokupna ekonomija (BDP).¹⁶

4.2. Stanje javnih prihoda i javnih rashoda

Na priloženom grafikonu prikazan je pregled prihoda i rashoda konsolidirane BiH, te prikaz ostvarenog suficita, odnosno deficita u posljednjih šest godina

Grafikon 3: Godišnji konsolidirani podaci za BiH 2005-2010 (u % BDP-a)

Izvor: [file:///C:/Users/Win7/Downloads/Informacija_o_fiskalnoj_odrzivosti_u_BiH%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Win7/Downloads/Informacija_o_fiskalnoj_odrzivosti_u_BiH%20(1).pdf)

U strukturi prihoda konsolidirane BiH u 2010. godini najveći udio imaju porezni prihodi (52,3%). Treba istaknuti da tu ipak prednjače prihodi od indirektnih poreza sa učešćem od 44,3% u ukupnim prihodima. Od ostalih značajnijih prihoda, izdvajaju se doprinosi za socijalno sa udiom od 35% u ukupnim prihodima konsolidirane BiH. Socijalna davanja s druge strane predstavljaju najveći izdatak u ukupnoj strukturi javnih rashoda. Njih slijede izdvajanja za plate i nabavku roba i usluga.

¹⁶ Direkcija za ekonomsko paniranje, Ekonomski i fiskalni program 2010-2012 (2009), Sarajevo, str 4.

U odnosu na 2009. godinu, deficit je na nivou 2010. godine niži za 29,3%. Ukupni javni rashodi bilježe rast od 6,7%, dok su ukupni prihodi rasli za 2,7%. Porezni prihodi konsolidirane Bosne i Hercegovine u promatranom periodu bilježe rast od 6,8%, prvenstveno zahvaljujući rastu prihoda od poreza na robe i usluge naplaćenih u međunarodnoj razmjeni. Javne rashode pak karakterizira pad izdvajanja za plaće od 1,5% i blagi pad izdvajanja za korištenje roba i usluga od 0,7%. Bosna i Hercegovina treba nastaviti sa provođenjem mjera restriktivne fiskalne politike i smanjenja javne potrošnje u cilju unaprijeđenja fiskalne pozicije.

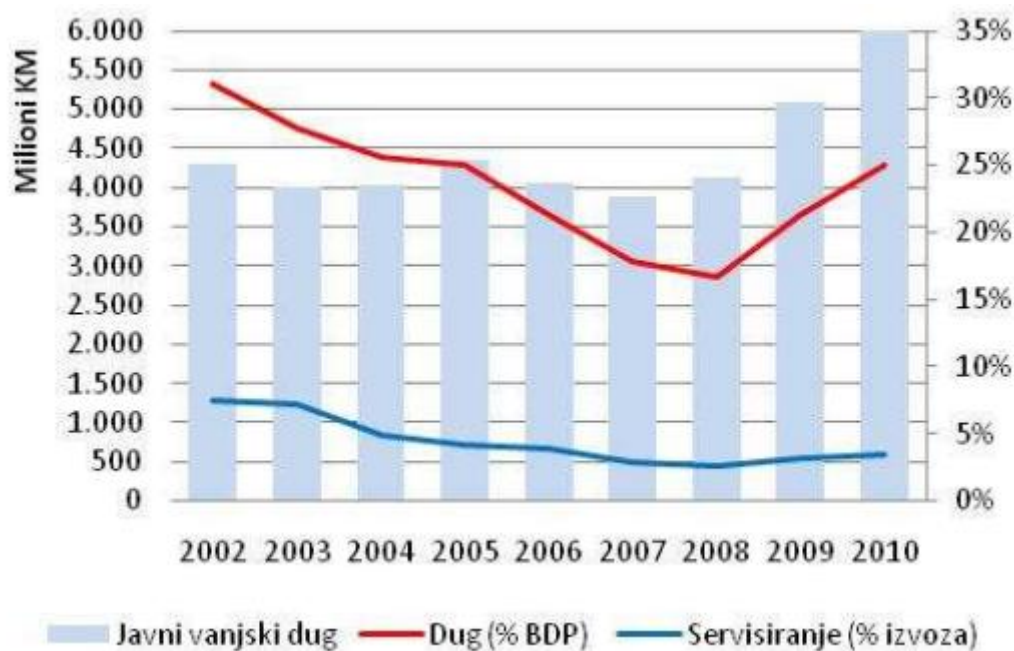
Nastavak restriktivne fiskalne politike na svim razinama je jedan od prioriteta ekonomske politike za 2011.-2013. godinu, sa osnovnim ciljem održavanja stabilnog fiskalnog sustava i kontrole potrošnje. U ovom razdoblju Vlada FBiH će i funkcionirati u ograničenim fiskalnim kapacitetima, s obzirom na efekte globalne finansijske i ekonomske krize koja je ostavila trag na ekonomiji BiH, sa dodatnim pogoršanjem sa postojećim platnim deficitom i fiskalnim debalansom u zemlji, što se direktno odražava i na Federaciju Bosne i Hercegovine.

Stanje javnog vanjskog duga na kraju 2010. godine bilježi rast od preko milijardu KM ili 21%. Prema podacima Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine, stanje ukupnog javnog vanjskog duga BiH na kraju 2010. godine iznosilo je oko 6,1 milijardu KM. Uporedi li se to stanje ukupnog javnog vanjskog duga na sa stanjem u 2009. godini, može se vidjeti da je došlo do rasta duga od 21%, ili preko milijardu KM u apsolutnom iznosu. Do ovog rasta došlo je, prvenstveno zahvaljujući novim zaduženjima kod Međunarodnog monetarnog fonda.

Naime, krajem ožujka i početkom lipnja 2010. godine, Bosni i Hercegovini su u doznačena sredstva u iznosu od 282 miliona KM, odnosno druga i treća tranša u okviru stand-by aranžmana sa MMF-om. U četvrtom kvartalu 2010. godine, Bosni i Hercegovini je doznačena i četvrta tranša u iznosu od preko 93 miliona KM.

Na sljedećem grafikonu, prikazano je kretanje javnog vanjskog duga, njegovog udjela u BDP-u i servisiranje za razdoblje 2002.-2010. godina. Udio trenutnog iznosa javnog vanjskog duga u procijenjenom BDP-u za 2010. godinu iznosi 25% za proizvodni pristup, odnosno 21% za rashodni pristup.¹⁷

¹⁷ Informacija o fiskalnoj održivosti BiH
[file:///C:/Users/Win7/Downloads/Informacija_o_fiskalnoj_odrzivosti_u_BiH%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Win7/Downloads/Informacija_o_fiskalnoj_odrzivosti_u_BiH%20(1).pdf) [03.06.2018]

Grafikon 4: Stanje javnog vanjskog duga, udio u BDP i servisiranje, 2002.-2010.

Izvor: [file:///C:/Users/Win7/Downloads/Informacija_o_fiskalnoj_odrzivosti_u_BiH%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Win7/Downloads/Informacija_o_fiskalnoj_odrzivosti_u_BiH%20(2).pdf)

Ukupan javni dug od 33,3% BDP-a u 2010. ukazuje da vladin sektor u BiH po svemu sudeći nije prezadužen. To znači je BiH među najniže zaduženim zemljama kandidatima i predkandidatima za članstvo u EU. Dvije trećine ovoga duga čini vanjski dug i uglavnom se radi o povoljnim kreditima međunarodnih kreditnih institucija. Unutrašnji dug se uglavnom sastoji od stare devizne štednje, ratnih potraživanja i dugova nižih nivoa vlasti. Imajući u vidu mjere štednje i reforme predviđene aranžmanom sa MMF-om, te projicirani ekonomski rast u narednom razdoblju očekuje se da će teret duga kao udio u BDP-u nastaviti opadati mada nešto slabijim intenzitetom u odnosu na predkrizni period.¹⁸

4.3. Ekonomski oporavak u razdoblju 2011.-2012.

Potpuni oporavak svjetske ekonomije u 2011. bi trebao dovesti do snažnog rasta BiH vanjske trgovine i ukupnog ekonomskog rasta koji je za 2011. i 2012. projiciran na nivou od oko 5,1 i 6,7% respektivno. Ovaj rast bi trebao biti predvođen privatnom potrošnjom, investicijama i izvozom. To će dovesti do snažnog rasta uvoza i povećanja vanjskotrgovinskog deficita u 2011.

¹⁸ Informacija o fiskalnoj održivosti BiH

[file:///C:/Users/Win7/Downloads/Informacija_o_fiskalnoj_odrzivosti_u_BiH%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Win7/Downloads/Informacija_o_fiskalnoj_odrzivosti_u_BiH%20(1).pdf) [03.06.2018]

Nakon toga se očekuje jačanje rasta izvoza u 2012. koje bi moglo dovesti do neznatnog smanjenja trgovinskog deficita. Oporavak svjetske potražnje za metalima bi trebao biti glavni faktor rasta izvoza. Pored toga, početak rada privatne termoelektrane u Stanarima (koja je tada bila u fazi izgradnje) namjenjene skoro isključivo za izvozna tržišta bi trebalo dati dodatni značajan podsticaj izvozu.

Očekivano intenziviranje privatizacije strateških preduzeća u FBiH naročito u 2011., intenziviranje izgradnje transportne infrastrukture sredstvima međunarodnih finansijskih institucija, te početak izgradnje termoelektrana u FBiH su najvažniji događaji koji bi mogli dati podsticaj investicijama.

Konačno, jačanje izvozne tražnje, te povoljniji uslovi kreditiranja bi trebali ponovno potaknuti jačanje privatnih investicija tokom 2011-12. U ovom periodu se očekuje veoma jačanje značaja građevinske djelatnosti i finansijskog sektora u ekonomskom rastu BiH.¹⁹

4.4. Javna zaduženost BiH na dan 31.12.2013. godine

Na osnovu podataka kojima raspolaže Ministarstvo financija i trezora BiH, stanje **javne zaduženosti** Bosne i Hercegovine na dan 31.12.2013. godine iznosi 10.423,19 mil. KM. Navedeni iznos predstavlja zbroj vanjske i unutarnje zaduženosti Bosne i Hercegovine.²⁰

Tablica 4: Postotni udio duga entiteta, Brčko Distrikta BiH i Institucija BiH u stanju javne zaduženosti BiH

Stanje vanjskog, unutarnjeg i javnog duga na dan 31.12.2013. (u mil. KM)	od toga alocirano na:			
	FBiH	RS	Brčko Distrikt BiH	Institucije BiH
Javni dug 10.423,19	54,65%	44,52%	0,40%	0,43%
Vanjski dug 7.404,69	63,99%	35,26%	0,14%	0,61%
Unutarnji dug 3.018,50	31,72%	67,23%	1,05%	0,00%

Izvor: https://www.mft.gov.ba/hrv/images/stories/dug/informacija_2013_hr.pdf

¹⁹ Direkcija za ekonomsko paniranje „Ekonomski i fiskalni program 2010-2012 (2009), Sarajevo, str 20.

²⁰ Informacija o stanju javne zaduženosti Bosne i Hercegovine na dan 31.12.2013. godine: https://www.mft.gov.ba/hrv/images/stories/dug/informacija_2013_hr.pdf [04.06.2018]

Tablica 5: Stanje javne zaduženosti Bosne i Hercegovine na dan 31.12.2013. godine (mil. KM)

Opis	Ukupno	od toga alocirano na:				
		Federacija BiH	Republika Srpska	Brčko Distrikt BiH	Institucije BiH ¹	
Vanjski dug ²	Državni dug	7.252,44	4.643,71	2.553,49	10,24	44,99
	Izravni dug entiteta	152,25	94,49	57,76	-	-
	Ukupno vanjski dug	7.404,69	4.738,20	2.611,25	10,24	44,99
Unutarnji dug ³	Stara deviz. štednja	824,58	374,99	423,63	25,96	-
	Ratna potraživanja	706,02	188,47	517,55	-	-
	Opće obveze	173,10	12,37	160,73	-	-
	Dugoročne obveznice	320,00	170,00	150,00	-	-
	Dug po trezorskim zapisima	171,46	50,00	121,46	-	-
	Obveze po kreditima	20,61	-	15,00	5,61	-
	Refundacija poreza opć. i fond. po osnovi izmirenja poreza putem obveznica	17,36	-	17,36	-	-
	Dug općina, gradova i županija	507,72	161,79	345,93	-	-
	Dug fondova socijalne sigurnosti	277,65	-	277,65	-	-
	Ukupno unutarnji dug	3.018,50	957,62	2.029,31	31,57	0,00
	JAVNI DUG BiH	10.423,19	5.695,82	4.640,56	41,81	44,99

Izvor: https://www.mft.gov.ba/hrv/images/stories/dug/informacija_2013_hr.pdf

U strukturi ukupne javne zaduženosti učešće vanjskog duga je 71,04%, dok je učešće unutarnjeg duga 28,96%.

Ukupan **vanjski dug** Bosne i Hercegovine iznosi 7.404.689.346 KM. Navedeni iznos čine vanjska zaduženja Bosne i Hercegovine koja su alocirana na Federaciju BiH, Republiku Srpsku, Brčko Distrikt BiH (u daljem tekstu Distrikt) i Institucije BiH, te izravna zaduženja entiteta.

Ukupan vanjski dug Federacije BiH iznosi 4.738.199.816 KM. Navedeno čine vanjska državna zaduženja, a koja su alocirana na Federaciju BiH u iznosu od 4.643.710.491 KM, kao i izravni dug Federacije BiH od 94.489.325 KM.

Ukupan vanjski dug Republike Srpske iznosi 2.611.254.612 KM. Navedeno čine vanjska državna zaduženja, a koja su alocirana na Republiku Srpsku u iznosu od 2.553.494.619 KM, kao i izravni dug Republike Srpske od 57.759.993 KM.

Ukupan vanjski dug Distrikta iznosi 10.242.176 KM. Navedeno čine vanjska državna zaduženja, a koja su alocirana na Distrikt.

Ukupan izravni vanjski državni dug (Institucije BiH) iznosi 44.992.742 KM.²¹

²¹ Informacija o stanju javne zaduženosti Bosne i Hercegovine na dan 31.12.2013. godine: https://www.mft.gov.ba/hrv/images/stories/dug/informacija_2013_hr.pdf [04.06.2018]

Tablica 6: Stanje vanjske zaduženosti BiH na dan 31.12.2013. godine (u mil. KM)

OPIS	VANJSKI DUG				
	Iznos zaduženja	Federacija BiH	Republika Srpska	Distrikt	Institucije BiH
Vanjski državni dug ⁸	7.252,44	4.643,71	2.553,49	10,24	44,99
Vanjski dug entiteta ⁹ i Distrikta	152,25	94,49	57,76	0,00	0,00
UKUPNO	7.404,69	4.738,20	2.611,25	10,24	44,99

Izvor: https://www.mft.gov.ba/hrv/images/stories/dug/informacija_2013_hr.pdf

Prema podacima kojima raspolaže Ministarstvo financija i trezora BiH, **unutarnja zaduženost** BiH na dan 31.12.2013. godine iznosi 3.018,50 mil. KM²², s tim da ne obuhvaća obveze po osnovi restitucije.

Tablica 7: Struktura unutarnje zaduženosti Bosne i Hercegovine na dan 31.12.2013. godine (u mil. KM)

Vrsta obveza	Nosioč obveza			Ukupno
Bosna i Hercegovina				
Izravni državni dug			0,00	0,00
Neizravni državni dug			0,00	0,00
Ukupno unutarnji dug po kome je BiH nosioč obveze:			0,00	0,00
	Federacija BiH	Republika Srpska	Distrikt	
Stara devizna štednja	374,99 ²⁴	423,63	25,96	824,58
Ratna potraživanja	188,47 ²⁵	517,55	0,00	706,02
Opće obveze ²⁶	12,37	160,73	0,00	173,10
Dugoročne obveznice	170,00	150,00	0,00	320,00
Dug po trezorskim zapisima	50,00	121,46	0,00	171,46
Obveze po kreditima	0,00	15,00	5,61	20,61
Refund. poreza općina. i fond. po osnovi izmirenja poreza putem obv ²⁷	0,00	17,36	0,00	17,36
Ukupno dug entiteta/Distrikta:	795,83	1.405,73	31,57	2.233,13
	Dug općina, gradova, županija			
	u Federaciji BiH	u Republici Srpskoj	Distrikt	
Obveze po kreditima	160,87	294,54	0,00	455,41
Dugoročne obveznice	0,92	51,39	0,00	52,31
Ukupno dug općina, gradova, županija ²⁸	161,79	345,93	0,00	507,72
	Dug fondova			
	u Federaciji BiH	u Republici Srpskoj	Distrikt	
Dug fondova socijalne sigurnosti	0,00	277,65	0,00	277,65
UNUTARNJA ZADUŽENOST	957,62	2.029,31	31,57	3.018,50

Izvor: https://www.mft.gov.ba/hrv/images/stories/dug/informacija_2013_hr.pdf

4.5.Fiskalna politika u 2014. godini

Zadaci Vlade Federacije BiH povezani sa strateškim pravcima su usmjereni na dajje smanjivanje fiskalnih i finansijskih rizika i poticanje ekonomskog rasta, te kontinuirana i održiva fiskalna konsolidacija, sa posebnim naglaskom na poboljšanje izvršenja prihoda, racionalizaciji javnog sektora, kao i nastavak pozitivnih rezultata koji su proizvod reformi naknada po osnovu prava.

Mjere konsolidacije budžeta svihrazina, koje su već dijelom realizirane u 2011., 2012. i 2013. godini, moraju osigurati održivost fiskalnog sustava u Federaciji BiH. Deficit iz ranijeg razdoblja definira potrebu ciljanog planiranja blagog fiskalnog deficita kako bi se u periodu 2015. — 2017. godina dostigla fiskalna održivost u skladu sa kriterijima EU.

U oblasti porezne politike i javnih prihoda dosadašnje aktivnosti bile su usmjerene na analizu primjene poreskih propisa i propisa kojima su ustanovljeni ostali javni prihodi u cilju nadogradnje i unapređenja politika u oblasti javnih prihoda kroz izmjene postojećih propisa i donošenje novih. Nastavljene su aktivnosti na provođenju projekta pojednostavijanja plaćanja javnih prihoda, čija implementacija bi imala višestruke koristi i za obveznika i za Poreznu upravu, kao što su uštede u vremenu i troškovima u odnosu na tadašnje stanje, stvaranje povoljnog poslovnog okruženja za poduzetnike i privredne subjekte u FBiH, smanjenje prosječnih troškova prikupljanja prihoda, kao i povećanje stupnja dobrovoljnog izmirenja obaveza olakšavajući privrednim subjektima da redovno izmiruju obaveze.

U 2014. godini se očekuje priliv po osnovu izmirenja glavnice dospjelih neuplaćenih javnih prihoda, čiji efekti će se moći sagledati po isteku zakonskog roka za uplatu glavnice.

Najveći značaj uvođenja fiskalizacije u Federaciji BiH jeste praćenje krajnje potrošnje iskazane kroz PDV prijave. S obzirom na način izračuna koeficijenata raspodjele prihoda od indirektnih poreza između entiteta, prema metodologiji propisanoj u Pravilniku o izračunu koeficijenata i doznačavanja entitetima, u proteklom periodu došlo je do izmjene koeficijenta doznačavanja prihoda sa Jedinostvenog računa za Federaciju, koji u periodu od 2011. - 2013. godina pokazuju stalni rast u korist Federacije, gdje je prosječni koeficijent u 2011. godini za Federaciju BiH bio 63,30%, a u 2013. godini prosječni koeficijent sa uključenim poravnanjima za to godinu iznosio je 63,96%.

Pored uticaja na prihode od indirektnih poreza, koji su najznačajniji prihodi svih razina vlasti, u periodu od 2010. godine do 2013. godine evidentan je i porast prihoda od direktnih poreza, gdje su prihodi od poreza na dobit koji pripadaju kantonima i koji zavise od ukupnih prihoda, time i prometa, veći za 14%, a prihodi od poreza na dohodak imaju evidentan kontinuiran rast, koji je od perioda donošenja Zakona o porezu na dohodak do kraja 2013. godine veći za 8%, što je za oko 20 mil vise prihoda koji pripadaju kantonima i jedinicama lokalne samouprave. Također, u protekiom periodu uslijed povećanog evidentiranja prometa i efikasnijih kontrola evidentan je i rast ukupnih neporeskih prihoda od oko 13%, odnosno skoro 100 mil KM.

Kako bi povećala disciplinu poreznih obveznika, odnosno smanjila poreznu evaziju i neloyalnu konkurenciju i poboljšala uvjete poslovanja, Vlada Federacije BiH je u 2013. godini usvojila Strateški plan Porezne uprave Federacije BiH za period 2014.- 2018. godina, čija će realizacija ići u fazama u skladu sa raspoloživim budžetskim sredstvima. Osnovni cilj Strateškog plana je povećanje i poboljšanje naplate poreza od strane poreznih obveznika. Modernizacija Porezne uprave Federacije BiH zahtjeva detaljno planiranje, jasnu identifikaciju odgovornosti, koordiniranje aktivnosti upošljavanja i obuke, izmjenu načina rada, unapređenje usluga poreznim obveznicima i građanima i poboljšanje informatičke tehnologije.

Vlada Federacije BiH će nastojati osigurati neophodne budžetske resurse kako bi dala podršku ovoj reformi, koja ima veliki značaj za Federaciju BiH. Jedna od značajnih reformi u okviru upravljanja javnim financijama u Federaciji BiH je donošenje novog Zakona o budžetima u Federaciji BiH, koji se primjenjuje od 1.1.2014. godine, a koji ima za cilj jačanje koordinacije fiskalnih politika u Federaciji BiH, unapređenja fiskalne odgovornosti i povećanje financijske discipline, bolju regulativu, odnosno unapređenje propisa, jačanje nadzora Viade Federacije BiH nad nižim razinama viasti i poboljšanje fiskalnog izvještavanja. Pored toga, instrukcijama budžetskim korisnicima u Federaciji BiH doprinosi se daljnjem poboljšanju fiskalnog izvještavanja i praćenja, jer se nalaže unošenje datuma dospijeca obaveza u sistem trezora što stupa na snagu od 1. siječnja 2014. godine, gdje se dospelom neizmirenom obavezom smatra bilo koji iznos koji nije plaćen u roku od 90 dana nakon datuma dospijeca.²²

²² Smjernice ekonomske i fiskalne politike Federacije BiH za period 2015. -2017. <http://www.fmf.gov.ba/userfiles/file/13062014/Smjernice%20ekonomske%20i%20fiskalne%20politike%20FBiH%20za%20period%202015-2017..pdf> [04.06.2018]

5. FISKALNA POLITIKA U BiH U RAZDOBLJU 2015. - 2017.

5.1. Kretanje prihoda i rashoda u razdoblju 2015-2017

Strukturu javnih prihoda budžeta Federaciji Bosne i Hercegovine čine prihodi po osnovu indirektnih poreza i poreza na dobit, te neporesni prihodi u vidu taksi, naknada, doprinosa i drugih prihoda a koji se ostvaruju, prikupljaju i raspoređuju prema važećim propisima na teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine.

Projekcija prihoda su izrađene odvojeno za pojedinačne izvore, obzirom da svaki izvor prihoda ima vlastitu osnovu i pravila ubiranja. Prihodi od indirektnih poreza su najizdašniji prihodi budžeta sve tri nazine vlasti u Federaciji BiH. Obzirom da ove prihode čini više kategorija prihoda, tako su i projekcije zasnovane na zakonima koji uređuju pojedinu kategoriju i svaka pojedinačna promjena odnosnog zakona, kao i njihova naplata, utjecat će na ostvarenje ovih prihoda u cjelini. Također, visina ovog prihoda zavisi od utvrđenog načina raspodjele, donosno postotka sudjelovanja Federacije u ovim prihodima.²³

Tablica 8: Projekcije prihoda Vlade Federacije BiH za period 2015. — 2017.

Opis	Projekcije		
	2015	2016	2017
Prihodi od indirektnih poreza	847.306.426	847.703.263	838.650.709
Dio prihoda od indirektnih poreza za otplatu vanjskog duga	385.077.015	451.603.016	544.887.017
Porez na dobit	51.504.061	53.589.975	54.661.775
1. Poreski prihodi	1.283.887.502	1.352.896.254	1.438.199.501
Naknade i takse, novčane kazne i ostali prihodi	23.258.306	23.792.653	24.001.261
Posebne naknade	11.727.557	11.996.436	12.153.957
Ostali neporeski prihodi	335.936.949	338.850.325	352.644.571
2. Neporeski prihodi	370.922.812	374.639.414	388.799.789
3. Ukupno (KM)	1.654.810.314	1.727.535.669	1.826.999.291

Izvor: <http://www.fmf.gov.ba/userfiles/file/13062014/Smjernice%20ekonomske%20i%20fiskalne%20politike%20FBiH%20za%20period%202015-2017..pdf>

²³Smjernice ekonomske i fiskalne politike Federacije BiH za period 2015. -2017.

<http://www.fmf.gov.ba/userfiles/file/13062014/Smjernice%20ekonomske%20i%20fiskalne%20politike%20FBiH%20za%20period%202015-2017..pdf> [04.06.2018]

Projekcija javnih rashoda i izdataka za 2015. godinu je veća za 0,26% u odnosu na budžetom planirane za 2014. godinu, što predstavlja 6,92% projeciranog realnog BDP za Federaciju BiH u 2015. godini, zahvaljujući povećanju projeciranog iznosa transfera za 1,18%.

U 2016. godini je projecirano smanjenje javnih rashoda i izdataka za 3,2% u odnosu na projekciju u 2015. godini, što predstavlja 6,28% projeciranog realnog BDP za Federaciju BiH u 2016. godini, a projecirano je i dodatno smanjenje od 2,03% u 2017. u odnosu na 2016. godinu što je na nivou od 5,8% projeciranog realnog BDP u Federaciji za 2017. godinu.

Ukupna javna potrošnja, koja pored javnih rashoda i izdataka uključuje otplate dugova, pozajmljivanje i kamate, projecirana je u iznosu od 2.142,3 mil. KM u 2015.; u iznosu od 1.991,1 mil. KM u 2016. i 1.983,8 mil. KM u 2017. godini.

Ovako projecirana javna potrošnja predstavlja smanjenje za 9,49% u 2015. u odnosu na budžetom planirani iznos za 2014. godinu, za 6,69% u 2016. u odnosu na projecirani iznos u 2015. godine i 0,37% u 2017. u odnosu na projekciju 2016. godine.

Odnos ukupne javne potrošnje prema projeciranom realnom BDP u Federaciji je za 2015. — 12,65%; 2016 — 10,89% i 2017 — 8,94%. Projecirano smanjenje javne potrošnje je rezultat smanjenja planiranih i projeciranih rashoda i izdataka u okviru svih kategorija javnih rashoda, osim transfera koji su projecirani u nešto većem iznosu 2015. u odnosu na budžetom planirani iznos u 2014. godini za 1,18% ili za oko 11,6 mil. KM.

Ovakve projekcije predstavljaju konkretizaciju zacrtanih ciljeva Vlade F BiH.²⁴

Tablica 9: Projekcija budžetske potrošnje za period 2015 - 2017.

Opis	Projekcije		
	2015.	2016.	2017.
Bruto plaće, naknade i doprinosi	247.720.437	243.373.539	244.590.407
Izdaci za materijal i usluge	73.816.712	74.923.963	76.047.822
Transferi	1.001.837.447	965.569.829	936.602.734
Kapitalna potrošnja	25.943.459	22.299.709	22.300.000
Otplate dugova, pozajmljivanje i kamate	778.351.772	678.637.402	697.940.805
Ostala potrošnja (rezerva)	6.310.000	6.310.000	6.310.000
Ukupno KM	2.133.979.827	1.991.114.442	1.983.791.768

Izvor: <http://www.fmf.gov.ba/userfiles/file/13062014/Smjernice%20ekonomske%20i%20fiskalne%20politike%20FBiH%20za%20period%202015-2017..pdf>

²⁴ Smjernice ekonomske i fiskalne politike Federacije BiH za period 2015. -2017. <http://www.fmf.gov.ba/userfiles/file/13062014/Smjernice%20ekonomske%20i%20fiskalne%20politike%20FBiH%20za%20period%202015-2017..pdf> [04.06.2018]

Bruto plade, naknade i doprinosi za 2015. godinu su projecirane u iznosu od 247,7 mil. KM, što je za 1,6% manje u odnosu na budžetom planirani iznos za 2014. godinu. U 2016. godini projeciran je iznos od 243,3 mil. KM, što je opet manje u odnosu na projekciju za 2015. godinu za 1,7%, te u iznos od 244,5 mil. KM u 2017. godini što je više za 0,5% u odnosu na 2016. godinu isključivo zbog uvećanja izdataka za radni staž.

Izdaci za materijal i usluge za 2015. godinu projecirane su u manjem iznosu za 3,4% (2,6 mil. KM) u odnosu na budžetom planirani iznos za 2014. godinu, dok je za 2016. i 2017. godinu projecirano uvećanje od 1,5% na godišnjoj razini.

Transferi (tekući i kapitalni) za 2015. godinu su projecirani u većem iznosu u odnosu na budžetom planirani iznos za 2014. godinu za 1,18% (11,6 mil. KM), što je imalo direktan uticaj na projecirano uvećanje ukupnih javnih rashoda za 2015. godinu za oko 3,5 mil. KM u apsolutnom iznosu. Dodatno, ovo je jedina kategorija javnih rashoda za koju je projecirano uvećanje. Za razliku od ovog uvećanja u 2015. godinu projecirano je smanjenje iznosa transfera za 3,6% u 2016. godina i te gotovo za isti iznos u 2017. godini.

Projecirani iznos za kapitalnu potrošnju je smanjen za 7,5%, odnosno za oko 2,1 mil. KM u odnosu na budžetom planirani iznos u 2014. godini, dok je projecirano i smanjenje dodatno smanjenje ovih izdataka u 2016. godini.

Projecirani iznosi za otplate dugova, pozajmljivanje i kamate su manji u 2015. za 227,2 mil. KM (22,6%) u odnosu na plan budžeta za 2014. godinu i za oko 99,7 mil. KM (12,8%) u 2016. godinu u odnosu na projecirani iznos u 2015. godini. Projekcije uvećanje izdataka za otplatu dugova u 2017. godinu je u iznosu od oko 19,3 mil. KM u odnosu na 2016. godinu.²⁵

²⁵ Smjernice ekonomske i fiskalne politike Federacije BiH za period 2015. -2017. <http://www.fmf.gov.ba/userfiles/file/13062014/Smjernice%20ekonomske%20i%20fiskalne%20politike%20FBiH%20za%20period%202015-2017..pdf> [04.06.2018]

5.2. Stanje vanjske zaduženosti BiH na dan 31.12.2017. godine

Vanjski dug BiH na dan 31.12.2017. godine iznosi 7.851,99 mil. KM², a isti obuhvaća vanjski državni dug u iznosu od 7.718,78 mil. KM koji je alociran na Federaciju Bosne i Hercegovine, Republiku Srpsku, Brčko distrikt BiH i Institucije Bosne i Hercegovine, te vanjski dug entiteta i Distrikta u iznosu od 133,21 mil. KM, što je prikazano u sljedećoj tablici.²⁶

Tablica 10: Stanje vanjskog duga BiH na dan 31.12.2017. godine (mil. KM)

Opis	Ukupno	Od toga:			
		Federacija BiH	Republika Srpska	Distrikt	Institucije BiH ⁵
Vanjski državni dug	7.718,78	4.704,69	2.903,14	36,72	74,23
Vanjski dug entiteta i Distrikta	133,21	82,23	50,98	0,00	0,00
Vanjski dug BiH	7.851,99	4.786,92	2.954,12	36,72	74,23

Izvor: https://www.mft.gov.ba/hrv/images/stories/javni_dug/informacije/Informacija%20o%2031.12.2017.%20godine%20HRV.pdf

Zaključno s 31.12.2017. godine u ukupnom iznosu od 14.142,08 mil. KM, ugovoreno je vanjskih kredita, od čega je angažirano 11.510,96 mil. KM, dok je 2.631,12 mil. KM raspoloživo za angažiranje u skladu s realizacijom odobrenih projekata i utvrđenom dinamikom – planom angažiranja ugovorenih kredita, odnosno odobrenih financijskih aranžmana.

U 2017. godini angažirano je 516,60 mil. KM odobrenih kreditnih sredstava. Od ukupnog iznosa povučenih sredstava 41,97% odnosi se na EIB, 18,08% na KfW, na WBIDA kredite 11,74%, OPEC 9,76%, dok ostali kreditori sudjeluju s 18,45% (EBRD, CEB, WBIBRD, Vlada Japana, KWT, SFD, IFAD).²⁷

²⁶ Informacija o stanju javne zaduženosti Bosne i Hercegovine na dan 31.12.2017. godine https://www.mft.gov.ba/hrv/images/stories/javni_dug/informacije/Informacija%20o%2031.12.2017.%20godine%20HRV.pdf [15.06.2018]

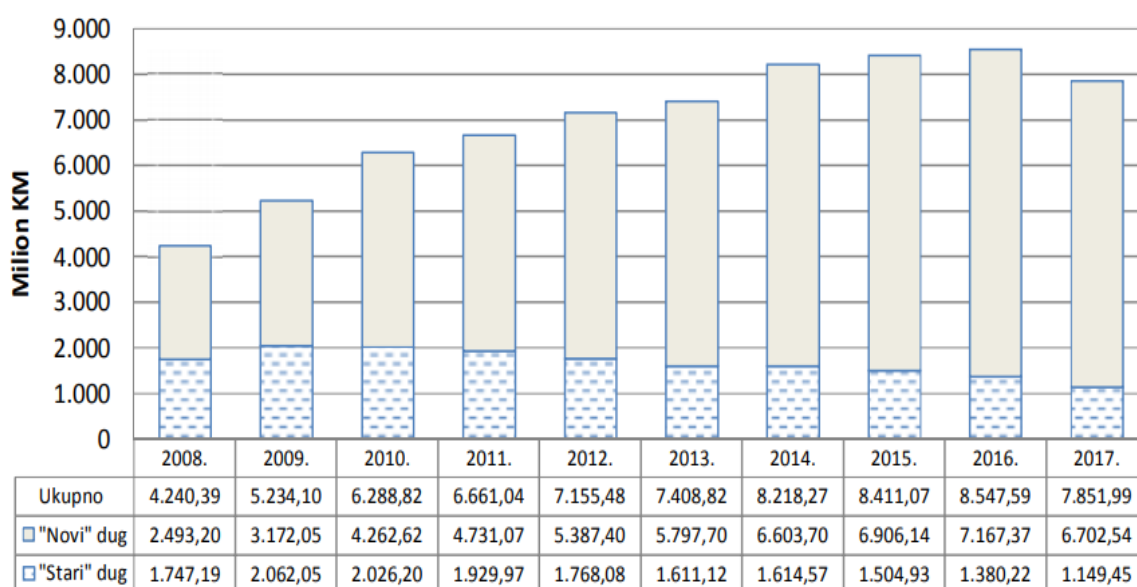
²⁷ isto

U sljedećoj tablici prikazano je kretanje stanja vanjskog duga BiH u desetogodišnjem razdoblju uz iskazano povećanje/smanjenje vanjskog duga BiH u odnosu na prethodnu godinu.

Tablica 11: Povećanje/smanjenje vanjskog duga BiH u odnosu na prethodnu godinu

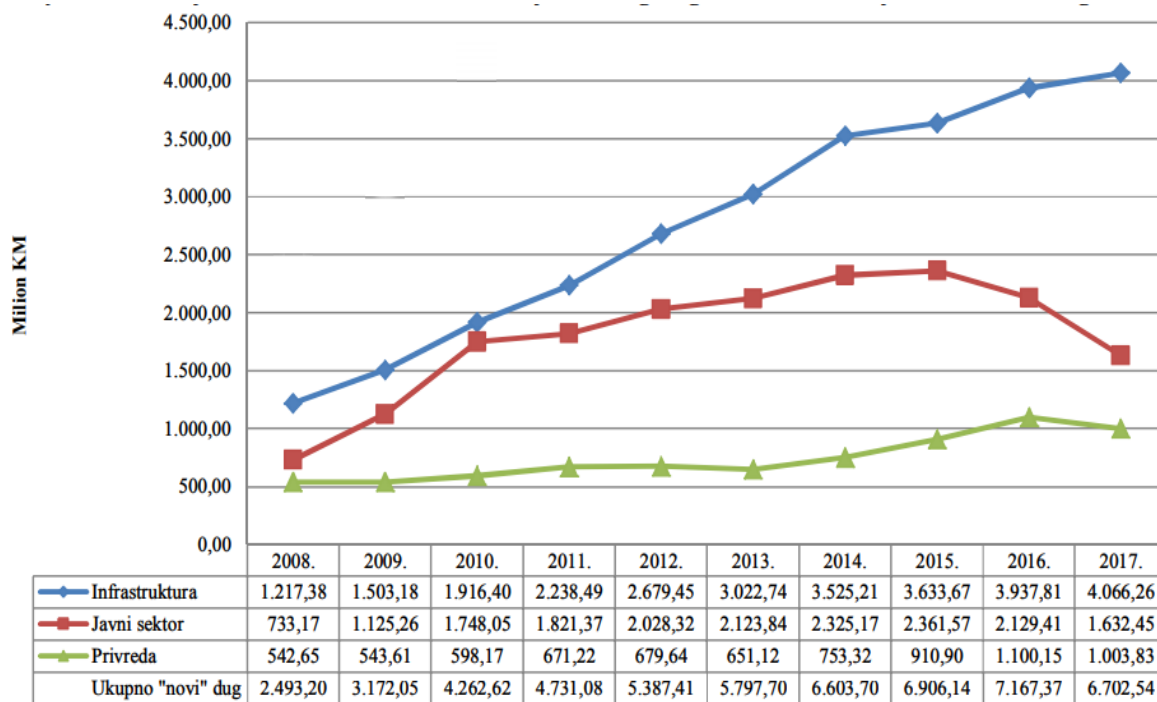
Godina		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Vanjski dug BiH	u mil. KM	4.240,39	5.234,10	6.288,82	6.661,04	7.155,48	7.408,82	8.218,27	8.411,07	8.547,59	7.851,99
Povećanje/smanjenje vanjskog duga BiH u odnosu na prethodnu godinu	u mil. KM	279,04	993,71	1.054,72	372,22	494,44	253,34	809,45	192,80	136,52	-695,60
	u %	7,04%	23,43%	20,15%	5,92%	7,42%	3,54%	10,93%	2,35%	1,62%	-8,14%

Izvor: https://www.mft.gov.ba/hrv/images/stories/javni_dug/informacije/Informacija%20o%2031.12.2017.%20godine%20HRV.pdf

Grafikon 5: Vanjska zaduženost BiH kroz razdoblje 2008. – 2017. godine

Izvor: https://www.mft.gov.ba/hrv/images/stories/javni_dug/informacije/Informacija%20o%2031.12.2017.%20godine%20HRV.pdf

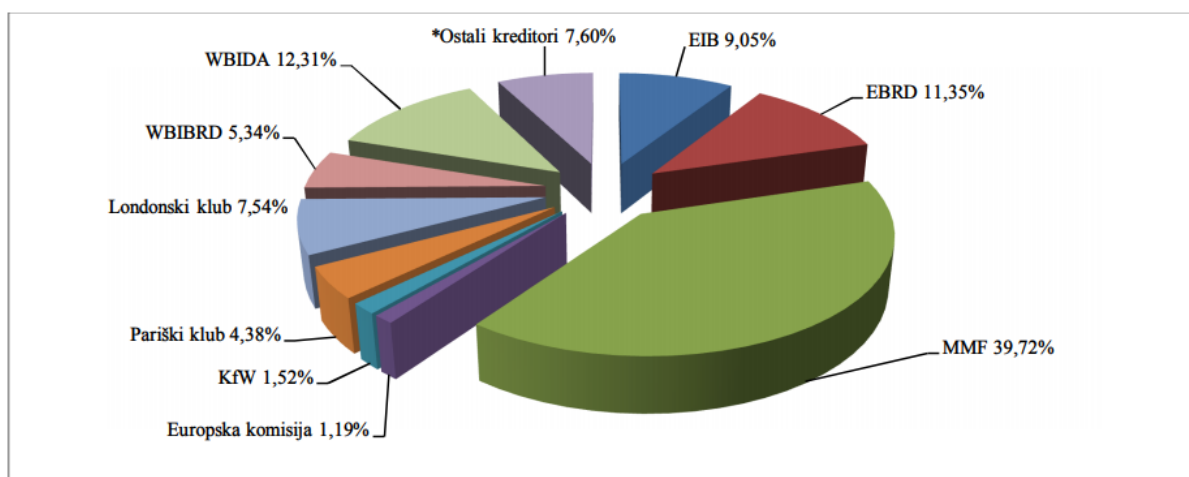

Grafikon 6: Namjena kredita u odnosu na stanje „novog duga“ kroz razdoblje 2008. – 2017. godine

Izvor: https://www.mft.gov.ba/hrv/images/stories/javni_dug/informacije/Informacija%20o%2031.12.2017.%20godine%20HRV.pdf

5.3. Servisiranje vanjskog državnog duga tijekom 2017. godine

U razdoblju 01.01. – 31.12.2017. godine dospjele obveze po vanjskom državnom dugu servisirane su redovito, u ukupnom iznosu od 983,26 mil. KM¹², od čega se na otplatu glavnice odnosi 864,62 mil. KM ili 87,93%, na otplatu kamate, servisnih i drugih troškova 118,64 mil. KM ili 12,07%. Na multilateralne kreditore odnosi se 80,98% od ukupno servisiranih obveza po vanjskom državnom dugu, dok se na bilateralne kreditore odnosi 19,02%. Struktura servisiranih obveza po vanjskom državnom dugu prema kreditorima prikazana je na sljedećem grafu.

Grafikon 7: Udio kreditora u servisu vanjskog državnog duga

Izvor: https://www.mft.gov.ba/hrv/images/stories/javni_dug/informacije/Informacija%20o%2031.12.2017.%20godine%20HRV.pdf

U ukupno servisiranom iznosu obveza, Federacija BiH sudjelovala je sa 632,38 mil. KM (64,31%), Republika Srpska 341,59 mil. KM (34,74%), Distrikt 4,57 mil. KM (0,47%), te Institucije BiH 4,71 mil. KM (0,48%).

5.4. Unutarnja i javna zaduženost Bosne i Hercegovine

Prema podacima kojima raspolaže Ministarstvo financija i trezora BiH, **unutarnja zaduženost** BiH na dan 31.12.2017. godine iznosi 3.501,63 mil. KM.²⁸

²⁸ Informacija o stanju javne zaduženosti Bosne i Hercegovine na dan 31.12.2017. godine https://www.mft.gov.ba/hrv/images/stories/javni_dug/informacije/Informacija%20o%2031.12.2017.%20godine%20HRV.pdf [15.06.2018]

U ukupnom iznosu unutarnje zaduženosti na dan 31.12.2017. godine, Federacija BiH sudjeluje s 32,80%, Republika Srpska 67,10%, te Distrikt s 0,10%.

Tablica 12: Stanje unutarnje zaduženosti BiH na dan 31.12.2017. godine

Vrsta obveza	Nositelj obveza			Ukupno
	Bosna i Hercegovina			
Izravni unutarnji državni dug			0,00	0,00
Neizravni unutarnji državni dug			0,00	0,00
Ukupno unutarnji dug po kome je BiH nositelj obveze:			0,00	0,00
	Federacija BiH	Republika Srpska	Distrikt	
Stara devizna štednja	55,21	230,50	0,00	285,71
Ratna potraživanja	197,38	386,58	0,00	583,96
Opće obveze ²²	12,09	149,88	0,00	161,97
Dugoročne obveznice	530,00	852,77	0,00	1.382,77
Dug po trezorskim zapisima	100,00	82,00	0,00	182,00
Obveze po kreditima	0,00	182,66	3,56	186,22
Refund. poreza općina. i fond. po osnovi izmirenja poreza putem obveznica	0,00	1,65	0,00	1,65
Aktivirana jamstva	0,00	3,68	0,00	3,68
Ukupno dug vlada entiteta/Distrikta:	894,68	1.889,72	3,56	2.787,96
	Dug županija			
	Federacija BiH	Republika Srpska	Distrikt	
Obveze po kreditima	183,73	0,00	0,00	183,73
Dugoročne obveznice	10,76	0,00	0,00	10,76
Ukupno dug županija	194,49	0,00	0,00	194,49
	Dug gradova			
	Federacija BiH	Republika Srpska	Distrikt	
Obveze po kreditima	21,76	144,29	0,00	166,05
Dugoročne obveznice	0,10	2,82	0,00	2,92
Ukupno dug gradova	21,86	147,11	0,00	168,97
	Dug općina			
	Federacija BiH	Republika Srpska	Distrikt	
Obveze po kreditima	37,27	116,38	0,00	153,65
Dugoročne obveznice	0,20	30,52	0,00	30,72
Ukupno dug općina	37,47	146,90	0,00	184,37
	Dug fondova			
	Federacija BiH	Republika Srpska	Distrikt	
Dug fondova socijalne sigurnosti	0,00	165,84	0,00	165,84
UNUTARNJA ZADUŽENOST	1.148,50	2.349,57	3,56	3.501,63

Izvor: https://www.mft.gov.ba/hrv/images/stories/javni_dug/informacije/Informacija%20o%2031.12.2017.%20godine%20HRV.pdf

Tablica 13: Stanje unutarnjeg duga i projekcije stanja u razdoblju 2008 – 2020. godine

Godina	Federacija BiH	Republika Srpska	Distrikt	Ukupno
2008	1.589,46	1.484,63	87,16	3.161,25
2009	1.533,27	1.437,65	67,21	3.038,13
2010	1.584,98	1.568,24	48,82	3.202,04
2011	1.568,33	1.696,61	49,53	3.314,47
2012	1.560,42	1.731,94	40,03	3.332,39
2013	957,62	2.029,31	31,57	3.018,50
2014	1.109,05	2.168,04	20,95	3.298,04
2015	1.263,55	2.265,03	9,45	3.538,03
2016	1.273,87	2.272,64	4,11	3.550,62
2017	1.148,50	2.349,57	3,56	3.501,63
2018	1.071,80	2.231,70	6,80	3.310,30
2019	985,10	2.042,90	6,70	3.034,70
2020	896,90	1.915,80	6,20	2.818,90

Izvor:https://www.mft.gov.ba/hrv/images/stories/javni_dug/informacije/Informacija%20o%2031.12.2017.%20godine%20HRV.pdf

Javna zaduženost BiH na dan 31.12.2017. godine iznosi 11.353,62 mil. KM. U Tablici 11. prikazano je stanje javnog, vanjskog i unutarnjeg duga, kao i njihova alokacija na Federaciju BiH, Republiku Srpsku, Distrikt i Institucije BiH za 2017. godinu.

Tablica 14. Stanje javne zaduženosti BiH na dan 31.12.2017. godine (u mil. KM)

Stanje javnog, vanjskog i unutarnjeg duga na dan 31.12.2017.	Od toga:								
	Federacija BiH	%	Republika Srpska	%	Distrikt	%	Institucije BiH	%	
Javni dug	11.353,62	5.935,42	52,28	5.303,69	46,71	40,28	0,36	74,23	0,65
Vanjski dug	7.851,99	4.786,92	60,96	2.954,12	37,62	36,72	0,47	74,23	0,95
Unutarnji dug	3.501,63	1.148,50	32,80	2.349,57	67,10	3,56	0,10	0,00	0,00

Izvor:https://www.mft.gov.ba/hrv/images/stories/javni_dug/informacije/Informacija%20o%2031.12.2017.%20godine%20HRV.pdf

Javna zaduženost BiH u 2017. godini u odnosu na 2016. godinu smanjenja je za 744,59 mil. KM ili 6,15 %. Udio vanjskog duga u strukturi ukupne javne zaduženosti u 2017. godini iznosi 69,16%, dok je udio unutarnjeg duga 30,84%.²⁹

²⁹ Informacija o stanju javne zaduženosti Bosne i Hercegovine na dan 31.12.2017. godine https://www.mft.gov.ba/hrv/images/stories/javni_dug/informacije/Informacija%20o%2031.12.2017.%20godine%20HRV.pdf [15.06.2018]

6. ZAKLJUČAK

Fiskalna politika, kao dio opće ekonomske politike, predstavlja skup fiskalnih instrumenta, instrumenata javnih rashoda i prihoda, koji se koriste radi ostvarivanja ciljeva ekonomske politike. Naziv „fiskalna politika“ potječe od engleskog izraza „fiscal policy“ što znači politika javnih rashoda, poreska politika i slično. Pojam fiskalna potječe od latinske riječi „fiscus“ koja označava državnu blagajnu, ali i pravnu osobu koja je nositelj imovinskih prava i zastupa je u svim njenim imovinsko – pravnim odnosima, dok pojam politika dolazi od grčke riječi „polis“ što znači država

U okviru ekonomske politike ima jednu od ključnih uloga, te se može definirati kao svjesna promjena državnih prihoda i rashoda kojima je svrha ostvarivati makroekonomske ciljeve ekonomske politike, poput pune zaposlenosti, stabilnih cijena, zadovoljavajuće stope rasta gospodarstva i ostvarivati eksternu ravnotežu.

Zbog nužnog djelovanja makroekonomske politike, u maloj i otvorenoj zemlji, ona je nezamjenjiva u razvojnom pogledu te ima ulogu "amortizera" u stabilizacijskom pogledu na utjecaje iz okruženja. Što se tiče Bosne i Hercegovine, fiskalna politika bi trebala pomoći u poticanju gospodarskog rasta i razvoja te intervenirati u preraspodjeli dohotka. Najveći fiskalni izazov jest smanjivanje deficita koji se bazira na financijskoj konsolidaciji, koja je nužno potrebna, a najveći izdaci proizlaze na socijalno osiguranje (zdravstveno, mirovinsko i slično), te se nastoji voditi politika transparentnosti proračuna. Mjerama fiskalne politike pridonosi se ekonomskom rastu, a to su one koje utječu na povećanje proizvodnosti rada i bolje korištenje kapitala, kojima se pridonosi tehnološkom napretku te pozitivno utjecanje korištenja faktora proizvodnje.

LITERATURA:

Knjige:

1. Brummerhoff, D (1996).: Javne financije, MATE, Zagreb, str. 27
2. Direkcija za ekonomsko paniranje, Ekonomski i fiskalni program 2010-2012 (2009), Sarajevo, str 4.
3. Federalno Ministarstvo Financija, Smjernice ekonomske i fisklane politike 2018-2020, (2017), Sarajevo, str 24.
4. Reić, Z., Mihaljević Kosor, M (2011).: Ekonomija, 3.izmijenjeno izdanje, Spli., str. 269
5. Šantić Ž., (2013): Javne financije, Ekonomski fakultet u Mostaru, Mostar. str. 437.

Izvori s interneta:

1. Bljesak info: <https://www.bljesak.info/vijesti/bih-eu/bih-u-barazu-za-europsku-uniju-hoce-li-ikad-proci-dalje/39265> [20.05.2018]
2. Informacija o fiskalnoj održivost Bosne i Hercegovine [file:///C:/Users/Win7/Downloads/Informacija_o_fiskalnoj_odrzivosti_u_BiH%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Win7/Downloads/Informacija_o_fiskalnoj_odrzivosti_u_BiH%20(1).pdf) [03.06.2018]
3. Informacija o stanju javne zaduženosti Bosne i Hercegovine na dan 31.12.2008. godine <https://www.mft.gov.ba/bos/images/stories/dug/INFORMACIJA%20konacna%20BOS%2001.06.09.pdf> [03.06.2018.]
4. Informacija o stanju javne zaduženosti Bosne i Hercegovine na dan 31.12.2013. godine: https://www.mft.gov.ba/hrv/images/stories/dug/informacija_2013_hr.pdf [03.06.2018]
5. Informacija o stanju javne zaduženosti Bosne I Hercegovine na dan 31.12.2017. godine https://www.mft.gov.ba/hrv/images/stories/javni_dug/informacije/Informacija%20o%2031.12.2017.%20godine%20HRV.pdf [15.06.2018]
6. Smjernice ekonomske i fiskalne politike Federacije BiH za period 2015. -2017. <http://www.fmf.gov.ba/userfiles/file/13062014/Smjernice%20ekonomske%20i%20fiskalne%20politike%20FBiH%20za%20period%202015-2017..pdf> [03.06.2018]
7. Višerazinski sustav u Bosni: <http://www.ijf.hr/upload/files/file/OP/19.pdf> [01.06.2018.]

PRILOZI:

Popis slika:

Slika 1: Politički ustroj Bosne i Hercegovine

Slika 2: Porezne nadležnosti u Bosni i Hercegovini

Popis tablica:

Tablica 1: Stanje vanjske zaduženosti Bosne i Hercegovine na dan 31.12.2008. (u KM)

Tablica 2: Pregled vanjske zaduženosti Bosne i Hercegovine na dan 31.12.2008. godine po ugovorenim, angažiranima, neangažiranima i otplaćenim kreditima

Tablica 3: Stanje javnog duga kroz period

Tablica 4: Postotni udio duga entiteta, Brčko Distrikta BiH i Institucija BiH u stanju javne zaduženosti BiH

Tablica 5: Stanje javne zaduženosti BiH na dan 31.12.2013. godine (mil. KM)

Tablica 6: Stanje vanjske zaduženosti BiH na dan 31.12.2013. godine (u mil. KM)

Tablica 7: Struktura unutarnje zaduženosti BiH na dan 31.12.2013. godine (u mil. KM)

Tablica 8: Projekcije prihoda Vlade Federacije BiH za period 2015. — 2017.

Tablica 9: Projekcija budžetske potrošnje za period 2015 - 2017.

Tablica 10: Stanje vanjskog duga BiH na dan 31.12.2017. godine (mil. KM)

Tablica 11: Povećanje/smanjenje vanjskog duga BiH u odnosu na prethodnu godinu

Tablica 12: Stanje unutarnje zaduženosti BiH na dan 31.12.2017. godine

Tablica 13: Stanje unutarnjeg duga i projekcije stanja u razdoblju 2008 – 2020. godine

Tablica 14. Stanje javne zaduženosti BiH na dan 31.12.2017. godine (u mil. KM)

Popis grafikona:

Grafikon 1: Stanje javnog duga kroz period

Grafikon 2: Udio kreditora u stanju zaduženosti BiH

Grafikon 3: Godišnji konsolidirani podaci za BiH 2005-2010 (u % BDP-a)

Grafikon 4: Stanje javnog vanjskog duga, udio u BDP i servisiranje, 2002.-2010.

Grafikon 5: Vanjska zaduženost BiH kroz razdoblje 2008. – 2017. godine

Grafikon 6: Namjena kredita u odnosu na stanje „novog duga“ kroz razdoblje 2008. – 2017. godine

Grafikon 7: Udio kreditora u servisu vanjskog državnog duga

SAŽETAK

U Bosni i Hercegovini postoje brojni gospodarski problemi vezani uz provođenje kvalitetne fiskalne politike. Određena kretanja javne potrošnje u BiH mogu nas navesti na zaključak da ekonomska, odnosno fiskalna politika ne ostvaruje osnovne funkcije javnih financija. Do sada je ona uglavnom bila usmjerena na iscrpljivanje fiskalnog kapaciteta gospodarstva, te je podupirala rast na podlozi domaće potražnje, a ne izvoza. Fiskalna politika dijelom je ispunjavala cilj preraspodjele dohotka, ali ne i stabilizacijski i razvojni cilj. Dugoročno gledano, fiskalna politika bi u BiH trebala pomoći u poticanju gospodarskog rasta i razvoja te intervenirati u preraspodjeli dohotka. Iako su se u razdoblju od 1994. do danas dogodili bitni pomaci u području upravljanja javnim financijama, javljaju se određeni problemi unutar tog razdoblja s kojima se država susreće i koje bi fiskalna politika u narednom razdoblju trebala nastojati riješiti.

Ključne riječi: fiskalna politika, fiskalna politika BiH, državni proračun, prihodi, rashodi

SUMMARY

There are numerous economic problems in Bosnia and Herzegovina related to the implementation of quality fiscal policy. Certain trends in public spending in BH can lead us to the conclusion that economic and fiscal policy does not achieve the basic functions of public finances. Up to now, it has focused largely on exhausting the fiscal capacity of the economy, and has supported growth on the domestic demand side rather than on exports. Fiscal policy partly met the goal of redistributing income, but not the stabilization and development goal. In the long run, fiscal policy in BiH should help to stimulate economic growth and development and intervene in redistributing income. Although substantial progress has been made in the area of public finance management since 1994, there are some problems within that period that the country is facing and which fiscal policy should seek to resolve in the forthcoming period.

Key words: fiscal policy, fiscal policy of the BiH, state budget, revenues, expenditures